









DISSERTATIO JURIDICA
PUBBLICA
PRINCIPIS EVAN
MAGISTRUM HONORIS
MAGISTRUM HONORIS

FRANCISCO AC LOMINO,
IN PHILIPPO WILHELMO,
MAGISTRO ACADEMIAE UNIVERSITATIS
MAGISTRO ACADEMIAE UNIVERSITATIS
IN CHRISTIANO THOMASIO, IURIS
MAGISTRO AC POTENTISSIMO REGIS BRUSSELI
CONFESSARIO PUBLICO ORDINARIO
MAGISTRO ACADEMIAE UNIVERSITATIS

IN
MAGISTRO ACADEMIAE UNIVERSITATIS
MAGISTRO ACADEMIAE UNIVERSITATIS





Cr. 17. num. 15. 10

Q. D. B. V. 1707 29^a

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA

De

DESERTIONE ORDINIS ECCLE- SIASTICI,

quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENB.

ET DVCATVS MAGDEB. GVBERNATORE, &c. &c. &c.

P R Æ S I D E

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI REGIS BORUSSIAE

CONSILIARIO, PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO,

AC FACULT. JURIDICÆ h. c. DECANO,

IN ALMA FRIDERICIANA,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & Privilegia

rite capeffendi,

IN AUDITORIO MAJORI

d. 31. Octobr. Anni MDCCVII. horis ante - & pomeridianis

Publico Eruditorum Examini subicit

SALOMON FRIDERICUS PACKBUSCH,

LIPSIENSIS.

Typis CHRISTOPH. ANDR. ZEITLERI, Acad. Typogr.



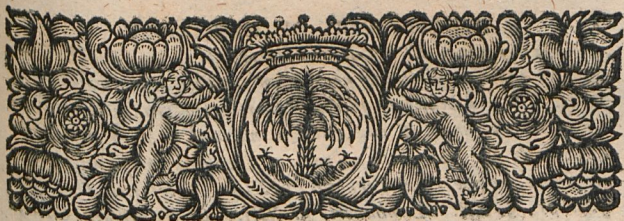
8/2



DISERTATIO IN IURISPRUDENTIA JURIDICA
D
DESSERTIONE
ORDINIS ECCLESIASTICI

LECTOR MAGISTRUS
DA PHILIPPO WILHELMO
CHRISTIANO THOMASIO
IN AENA TRIDECIMANA
PRO LICENTIA
IN ABBATIA MAIORI
SALOMON FRIDERICUS JACKERUS
1710





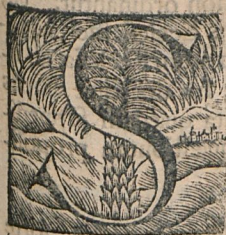
B. C. D.
DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
DESERTIONE ORDINIS
ECCLESIASTICI,

SUMMARIA.

Occasio Disputationis §. I. Status Controversie §. II. Methodus dicendorum §. III. Jure Canonico desertio Ordinis est crimen Apostasie. §. IV. Rationes Juris Canonici, partim quod vota non possunt violari sine crimine, omnium vero minime vota religiosa. §. V. Partim quod otido sit sacramentum non iterabile, quod characterem indelebilem imprimat. §. VI. Illustrantur & confirmantur dicta per decreta & canones Concilii Tridentini. §. VII. Interim Jure Canonico licita est renunciatio beneficiorum Ecclesiasticorum. §. VIII. Quae tamen cum desertione ordinis nequaquam confundenda. §. IX. Sed nostri Theologi & Juri neque desertionem Ordinis pro crimine Apostasie habent. §. X. Neque vota monasticis obligationem tribuunt. §. XI. Neque Sacramentum ordinis agnoscunt. §. XII. Neque characterem indelebilem. §. XIII. Neque statuunt, impositionem manuum in ordinatione esse ex precepto Divino. §. XIV. Propterea tamen non inferendum esse, quod a Doctoribus Protestantibus desertio ministerii habeatur pro re licita. §. XV. Imo a quibusdam videri eam inter species criminis

apostasia referri. §. XVI. Item licentiam desertionis ministerii impugnari posse ex doctrina nostratium de obligatione vororum. §. XVII. Item à Schiltero asseri, ordinationem producere obligationem in perpetuum, & characterem indelebilem ab eo non improbari. §. XLIX. Sententia nostratium Theologorum speciales de hac questione, nempe Pauli Tarnovii, §. XIX. Facultatis Theologicae Jenensis, §. XX. Danbauri. §. XXI. Ex Reformatis Gisberti Voetii, tum de questione in genere, §. XXII. tum de questionibus magis specialibus. §. XXIII. Methodus distinctius proponendi sententiam nostratium per positiones. §. XXIV. I. Desertionem ministerii non esse crimen. §. XXV. II. Sed tamen rem parum honestam, si fiat absque justis causis. §. XXVI. III. Et parum decoram, si fiat absque praesentia eorum, quorum interest, & maxime superiorum. §. XXVII. IV. Consensus tamen impetrationem precise necessariam non esse. §. XXVIII. V. Justas causas relinquendas esse pudori & conscientiae deserentis. §. XXIX. VI. Idem dicendum intuitu status & officii secularis, ad quod transire vult deserens ministerium. §. XXX. Cur abstinuerimus ab argumento à prerogativis & praesentia ministerii Ecclesiastici desumpto. §. XXXI. Respondetur ad dubium de obligatione vororum apud Evangelicos, & exinde deductam doctrinam Schilteri. §. XXXII. VII. Deserentem amittere omnia jura & privilegia. §. XXXIII. VIII. Neque adeo ea, v. g. benedictionem Sacerdotalem, efficaciter exercere. §. XXXIV. IX. Non tamen deserentem prohiberi iterum fieri ministrum Ecclesiae. §. XXXV. Differentia Juris Ecclesiastici Evangelicorum à Jure Canonico in doctrina praesenti. §. XXXVI. Praxis Ecclesiarum nostratarum. §. XXXVII.

§. I.



Æpe dubium occurrit in Eccle- Occasio
 sis Protestantium, an & quatenus Dissertatio-
 liceat deponere Ordinem Ecclesi- nis.
 asticum, seu, an ordinatus Mini-
 ster Ecclesiæ possit impune & fal-
 va existimatione & honore suo de-
 relinquere ministerium Ecclesia-
 sticum & vel ad officia civilia trans-
 ire, vel etiam rei oeconomicæ operam dare, tum qui-
 bus ex causis id liceat, & quinam sint effectus dereli-
 ctionis. Cùm vero apud Theologos & Jctos nostros
 parum ea de re definitum esse deprehenderim, & vero
 non ita pridem in manus inciderit responsum Summè
 Reverendæ Facultatis Theologicæ in Academia patria,
 circa casum huc pertinentem conscriptum, (quod cum
 attestato Consistoriali in fine subjungam) digna fuit
 visa materia, quæ thema suppeditaret disputationi,
 quam meditabar, inaugurali, ad quam etiam absque
 ulterioribus ambagibus me statim accingo.

§. II.

Quamvis autem ex ipsa quæstionis modo facta Status Con-
 formatione appareat, qua de re simus dicturi, ut tamen troverfia.
 eo minus dubium remaneat, repetimus, nos acturos
 (1.) de desertione voluntaria, non de depositione aut
 degradatione. (2.) de ordinatis Ecclesiæ ministris, non
 Studiosis Theologiæ aut Candidatis ministerii, an &
 quatenus hi possint deferere Studium Theologicum,
 qua de materia extat disputatio sub Præsidio D. Lincke
 Anno 1679. Altorffii habita de apostasia studiorum, ne-
 que de ludimagistris & reliquis ministris Ecclesiæ mi-
 noris

noris dignationis, qui apud nos non ordinantur. (3.) de desertione *ordinis*, non muneris Ecclesiastici, adeoque nequaquam de transitu ministrorum Ecclesiæ ab una Ecclesiâ in aliam. Nisi forte hæ doctrinæ affines sint tangendæ tanquam argumenta quædam suppeditantes illustrantia definitionem quæstionum propositarum.

§. III.

Methodus
dicendo-
rum.

Ne tamen sine ordine sit dissertatio nostra, forte non evidentius ad quæstiones propositas responderi poterit, quam si initio ostendatur breviter, quid ad eas respondendum sit ex principiis juris Canonici? Tum, si dispiciamus, quatenus ab istis principiis recesserint Ecclesiæ Protestantium? Porro, quid in conclusionibus ex doctrinis juris Canonici sit retentum? Denique, quomodo quæstiones sint definiendæ ex evidentibus principiis dictaminis rectæ rationis collatis cum praxi Ecclesiarum nostrarum.

§. IV.

Jure Can-
nico deser-
tio Ordinis
est crimen
Apostasiæ.

Quod igitur initio principia juris Canonici attinet, ea desertionem voluntariam ordinis Ecclesiastici minimè admittunt, sed pro crimine Apostasiæ habent. Docent enim *Apostasiam* esse triplicem: *perfidie*, quando quis relicta fide Catholicâ fit hæreticus, vel Ethnicus, vel Judæus; *inobedienciæ*, quando quis resistit à mandatis Dei, vel Canonum, vel Prælatorum; & *irregularitatis*, aut irreligiositatis, quando quis deserit religionem vel ordinem sacrum. Quamvis alii apostasiam inobedienciæ omittant, & tres illas apostasiæ species ponant, à fide, à religione, ab ordine: alii retenta apostasiâ inobedienciæ quatuor species apostasiæ tradant,

dan, à fide, ab obedientia, à religione, & ab ordine. Sed parum interest, utrum apostasiam à religione & ordine conjunctim vel separatim consideres. Utraque enim in eo convenit, quod sit permutatio spontanea status clericalis in laica acceptione, ut & monachos sub se comprehendat, cum seculari, & prope iisdem pœnis coercetur. Apostasia igitur à religione fit præcipuè, quando quis jam ingressus & professus est religionem regularem, deinde eam omnino deserit, abjecto habitu, vel etiam cum ipso habitu vagatur non redendi animo, qui habetur pro hæretico ipso jure excommunicato, nec restituuntur ei bona, quæ intulit monasterio, & prehendi potest à Judice laico sine metu centuræ, cogi etiam potest, ut revertatur & carcere puniendus est. Sed apostasia ab ordine est, quando clericus secularis jam in sacris ordinibus majoribus constitutus relicto habitu clericali vivit tanquam laicus. Hic punitur pœna excommunicationis, infamiæ, & repellitur ab accusando & testimonio dicendo, nec admittitur etiam ad quodvis officium clericatus aut dignitatem: perdit dein privilegium ordinis & potest compelli, ut habitum reassumat & clericaliter vivat, puta incarceratione & aliis pœnis. Immo si habitu ejecto uxorem duxit, suspectus est de hæresi & in eum potest inquisitor procedere. Quodsi tamen clericus secularis non est in sacris, sed habet solummodo primam tonsuram, vel etiam quatuor ordines minores, tum distinguitur, an habeat beneficium, an minus. Priori casu, si abjecto habitu & retento beneficio vivat tanquam secularis, habetur pro apostata, & aliquando amittit privilegium fori & ordinis, ac cogi potest reassu-

reassumere habitum. Quod si verò cum habitu simul dimittat beneficium, aut etiam beneficium non habeat, tum pro apostata non habetur. *vid. Lancel. Inst. jur. Can. l. 4. tit. 4. §. 14. Dessel. Erotem. Jur. Can. lib. 5. tit. 9. Corvin. Jur. Can. l. 4. tit. 9. Leymann. Theol. moral. l. 2. tit. 1. cap. 16. n. 1. præprimis autem Menoch. de A. F. Q. lib. 2. casu 546. & quos citat. In ipso Jure Canonico sedes apostasiæ irregularitatis est in can. fin. dist. 50. can. beatus 2. c. 3. qu. 4. cap. ult. X. de vit. & honest. cleric. cap. 1. & §. X. de apost.*

§. V.

Rationes
Juris Cano-
nici, par-
tim quod
vota non
possint vio-
lari sine cri-
mine, om-
nium vero
minime vo-
ta religiosa

Ratio hujus doctrinæ Juris Canonici non longe est quærenda. Nam quod apostasiam à religione attinet, constat, quod Canonistæ statuunt ex omni voto de re licita oriri obligationem *lf. c. 19. Levit. c. 7. Act. c. 5.* Et si verò obligatio voti secundum eosdem non sit ex justitia propriè dicta, sed ex virtute religionis, quæ est potentialis pars justitiæ, habet tamen in se perfectam rationem debitæ, licet non ad æqualitatem, cum cultus vel gratiarum actio Deo in recognitionem dominii ac beneficiorum per vota promissa vel præstita, minime respondeat sive æquetur, sed potius tota in ipsius hominis utilitatem cedat. Nec solum obligatio vovens in foro externo ad voti executionem compelli arg. *l. 1. 2. 3. ff. de pollicit. cap. quod super de fide instrum. in fine. & cap. ex parte de censibus.* Nam ad Ecclesiastici Judicis officium pertinet impedire, ne gravia crimina committantur, cujusmodi est sacrilega voti transgressio. *Leymannus d. l. lib. 4. tr. 4. c. 3. n. 1.* Imprimis autem votum religionis tale est, utpote quo homo se

se ipsum & omnia sua Deo consecrat in perpetuum, universalitate quadam tum actionum tum temporum, adeo ut hoc votum omnia reliqua vota eminenter in se complectatur, & in tale votum omnia vota antecedentia tam realia quam personalia commutari possint. *Leym. d. tr. 4. c. 8. n. 19.* Excepta tamen societate Jesu. Si quis enim in seculo vovisset se in religione aliqua professionem editurum, cum tali Pater Generalis & Provincialis dispensare possunt, vel potius illud votum commutare in vota Jesuitarum simplicia, ita tamen, ut si ante professionem ex societate recesserit, votum illud prius in sua obligatione perleveret. *Id. ibid. n. ult.*

§. VI

Quod autem apostasiam ab ordine concernit, præsupponendum est, apud Canonistas ordinationem esse personæ Ecclesiasticæ consecrationem, per quam gratia & potestas obeundorum Ecclesiasticorum munus transfertur. Ordinem vero definiunt, quod fit Sacramentum a Christo institutum, quo quibusdam ceremoniis & rebus traditur potestas spiritualis ordinando, conficiendi Eucharistiæ Sacramentum, vel ministrandi in ordine ad illud. Ordines vero sunt vel majores vel minores. In majoribus ordinibus sunt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, ex quibus duo posteriores non sunt proprie Sacerdotes, sed tantum in sacris: duo priores sunt proprie sacerdotes, quia Sacramentum corporis & sanguinis Domini conficere possunt. In minoribus ordinibus sunt Acoluthi, Exorcistæ, Lectores, Ostiarii & Psalmistæ. *can. clericos 1. dist. 1. Pacius Isag. in decretal. l. 1. tit. 11. n. 4. Ziegl. ad Lancel. p. 140.* Secundum Concil. Trident. *Sess. 23. c. 2.*

Partim, quod ordo sit Sacramentum, non iterabile, quod characterem indelebilem imprimat.

B

sunt

sunt septem ordines, Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acoluthorum, Exorcistarum, Lectorum & Ostiariorum. Sed dicta ostendunt, sub Sacerdotibus comprehendi Episcopos & Presbyteros. Statuunt autem Canonistæ, ordinem esse Sacramentum, quod confertur potissimum per impositionem manuum ab Apostolis præceptam. Lancel. *Inst. Jur. Can. l. 2. tit. 8. §. l. i. tit. 10. §. 5.* Etsi de Subdiaconatu non ita certum sit, an sit Sacramentum, & adhuc minus certum, an minores ordines ad Sacramentum pertineant, sed multi Canonistæ existimant, Subdiaconatū ab Ecclesia institutum, ac ideo Sacramentū non esse, sed sacramentale quoddam, idemq; multo magis sentiant de minoribus ordinibus & hanc sententiā de minoribus ordinibus dicant esse probabilissimā citati à Leymanno *l. 5. tr. 9. c. 4. n. 5.* Unde simul ratio constat, cur desertio minorum ordinum etiam non habeatur pro apostasia seu crimine. Adde, quod ordo à Canonistis referatur inter Sacramenta, quæ iterari non possunt, quia characterem indelebilem imprimunt. Horum enim tria statuunt; Baptismum, Confirmationem & Ordinem. Character vero secundum ipsos est signum spirituale, à Deo solo animæ impressum in susceptione initerabilis Sacramenti, manens indelebiter de lege communi. Lancell. *Inst. l. 2. tit. 2. §. 4.* ibique Zieglerus. Ergo non mirum, quod Canonistæ desertionem ordinis Ecclesiastici, ejusque permutationem cum statu seculari, considerent tanquam apostasiam à sacramento, & sacrilegam intentionem delendi characterem indelebilem.

§. VII.

Illustratur & con-

Ut hætenus dicta in summam contrahamus, lu-
bet

bet apponere ex Concilio Tridentino, quæ ad hanc firmantur materiam pertinent. Ita vero de Sacramentis can. 9. Si quis dixerit de tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione & ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit. Porro de Sacramento ordinis cap. 3. Cum Scriptura testimonio, Apostolica traditione & Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram ordinationem, (quæ verbis & signis exterioribus perficitur,) gratiam conferri, dubitare nemo debet, ordinem esse vere & propriè unum ex septem sanctæ Ecclesiæ Sacramentis. Inquit enim Apostolus: Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum &c. Et ibidem can. 3. Si quis dixerit, ordinem sive sacram ordinationem non esse vere & propriè sacramentum à Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum excogitatum à viris rerum Ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministerii verbi Dei & Sacramentorum, anathema sit. Et mox can. 4. Si quis dixerit, per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipite Spiritum Sanctum, aut per eam non imprimi Characterem, aut EUM, QUI SACERDOS SEMEL FUIT, LAICUM RURSUS FIERI POSSE, anathema sit. Ac ibidem cap. 4. Quoniam vero in Sacramento ordinis, sicut & in Baptismo & Confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri, nec auferri potest, merito sancta Synodus damnat eorum sententiam, qui asserunt, novi Testamenti Sacerdotes TEMPORARIAM TANTUMMODO POTESTATEM HABERE, AC SEMEL RITE ORDINATOS ITERUM LAICOS EFFICI POSSE, SI

Bz

VERBI

12
VERBI DEI MINISTERIUM NON EXERCERANT. Ex quibus omnibus apparet, doctrinam Pontificiorum, quod desertio ordinis crimen sit, illis rationibus tanquam duobus fulcris niti, quod ordo sit sacramentum, & quod per ordinationem ac manuum impositionem imprimatur character indelebilis.

§. VIII.

Interim Jure Canonico licita est renunciatio beneficiorum Ecclesiasticorum.

Non tamen confundenda est cum desertione ordinis Ecclesiastici renunciatio beneficiorum Jure Canonico licita & permessa, de qua antequam ostendamus, an & quomodo à desertione ordinis differat, necesse est, ut in summa exhibeamus doctrinam Juris Canonici de renunciationibus, desumptam ex Lancelotti *Instit. lib. 1. tit. 19. item tit. 24. §. ult.* & ex titulis peculiaribus decretalium, tam antiquarum, quam Sexti & Clementinarum de renunciationibus. Renunciatio est abdicatio spontanea beneficii Ecclesiastici, vel juris sibi competentis, facta ex justa causa & canonicè, apud superiorem. Renunciare possunt omnes, qui beneficia Ecclesiastica possident, quamvis primario de renunciatione Episcoporum agatur in locis citatis; etiam Pontifex, et si hic non habeat superiorem, in cujus manus resignet, unde cum ea de re dubitaretur ob dictam rationem, illud dubium per peculiarem constitutionem Coelestini quinti sublatum est. Causæ legitimæ, quæ admitti solent in Episcoporum renunciationibus, sunt sex: magna corporis debilitas, defectus scientiæ, conscientia gravis alicujus criminis, irregularitas, v. g. si sit bigamus vel viduæ maritus, malitia plebis, quæ Episcopum suum nullo modo ferre possit, & grave aliquod scandalum, quod vitari debet, quorsum refertur exemplum

plum Gregorii Nazianzeni, qui sponte cesit Ecclesia Constantinopolitana ad tollendum scandalum, & sedandam seditionem, quæ excitata fuerat ob ejus bene & recte facta. Includuntur hæc sex causæ verficulis istis:

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis.

Quem mala plebs odit, dans scandala cedere possit.

Sed causæ, ob quas reliqua beneficia resignari possunt, plures recensentur in constitutione Pii V. quæ extat in *septimo Decret. h. t. cap. 3.* Senium nempe, infirmitas, corporis impedimentum vel vitium, crimen, censure Ecclesiastica, irregularitas, possessio plurium beneficiorum, promotio ad aliud beneficium, ingressus religionis, matrimonii celebratio, modo id statim re ipsa exequatur, capitales inimicitie, & denique causæ, ob quas Episcopus renunciare potest. Effectus renunciationis est vacantia beneficii & amissio ejus intuitu renunciantis, nisi ex novo titulo superveniente id acquirat. Vide ista omnia cum reliquis ad doctrinam de renunciatione pertinentibus fide exequentem *Henricum Pirhingium in methodo nova ad Jus Canon. ad tit. de renunciationibus Tom. I. p. 339. usque ad p. 382.* Adde *Zieglerum de Episcopis l. 2. c. ult. p. 488 seq.*

Et si igitur videatur cum renunciatione beneficii conjuncta esse amissio ordinis & secularisatio personæ renunciantis, quia modo vidimus, inter causas, ob quas clericus infra Episcopalem dignitatem constituti renunciare possint, etiam recenseri celebrationem matrimonii, quæ præsupponit amissionem ordinis clericalis, cum nullus clericus, etiam titularis tantum, possit habere uxorem, *Ziegl. ad Lancel. p. 141. interim tamen*

Quæ tamen cum defertione ordinis nequam est confundenda.

nihil certius est, quam quod renunciatio beneficiorum Ecclesiasticorum non conjuncta sit cum amissione ordinis, nec faciat ex clerico laicum, partim, quia ne quidem, si ob delictum clericus deponatur, reus eximitur ordine, privilegiis & oneribus clericalibus, neque à jurisdictione & potestate Judicis Ecclesiastici. Ziegl. *ibid.* p. 128. Unde & circa quaestionem, quales ordines conferre possit Episcopus post renunciationem, distingui solet, an renunciaverit loco, an dignitati, ita ut priori casu possit rogatus omnes conferre, quos ante renunciationem poterat, posteriori vero minores solum possit conferre, non majores. Lancel. *l. 1. tit. 24. §. ult.* Rationem distinctionis exponit Ziegl. *ibid.* p. 164. Adeoque apparet, ex principiis Juris Canonici valde diversam esse renunciationem loci ac dignitatis a renunciatione ordinis. Illæ observatis iis, quæ diximus, sunt licitæ, renunciatio ordinis est prohibita, exceptis ut, jam diximus supra §. 4. *in fine*, illis, qui in minoribus ordinibus sunt constituti, qui etiam ordini renunciare possunt. Unde & de his intelligendum est, quando in constitutione Pii V. inter causas justas renunciationis refertur celebratio matrimonii, ut adeo constitutio illa, quoad recensionem hujus causæ explicanda sit ex Lancelotti *Instit. l. 1. tit. 23. §. ult.*

§. X.

Sed nostri Theologi & Jurisconsulti nec desertionem ordinis pro crimine apostasie habent.

Jam si cum his doctrinis Juris Canonici conferamus doctrinas Theologorum & Jurisconsultorum Evangelicorum, apparebit, nullam fere esse propositionem primariam ex hactenus recensitis Canonitarum doctrinis, quæ non displiceat nostratibus. Ac initio quidem nostrates desertionem voluntariam ordinis Ecclesiastici

fiastici nequaquam habent pro crimine. Ita enim Zieglerus ad Lancel. p. 954. *Eam* (apostasiam ordinis) plane ignorant veteres. Moraliste hodierni tam operosi circa eam sunt, ut perlegisse illorum tractatus & pigeat & peniteat. Nos duplicem tantum statuimus apostasiam, ita ut alia fidei, quæ creditur, alia obedientiæ respectu sic dicatur. Prior ex Ecclesiâ vel facit cœtum, qui plane non est Ecclesiâ, vel hæreticum reddit, propter posteriorem autem impia redditur Ecclesiâ.

§. XI.

Neque longe quærenda est ratio hujus contradictionis inter Doctores Pontificios & Evangelicos, quia videlicet nostræ Ecclesiæ non agnoscunt principia, unde Canonistæ illam conclusionem de apostasia irregularitatis deducere solent. Unum ex illis principis diximus §. 5. quod vota religiosa seu monastica minime omnium possint violari. Sed notum est, quid post Lutherum in tractatu de vitis monasticis ipsæ confessiones publicæ Ecclesiarum Evangelicarum judicent de votis monasticis, scilicet, quod eadem pro plane impiis & invalidis habeant. vid. August. Confess. sub rubr. de votis Monach. ejus Apologia sub ead. rubr. item Artic. Smaleald. P. 3. art. 14. Adde Zieglerum ad Lancel. p. 283. & 286. Et si dicendum quod res est, in eo videtur latere magnum arcanum Papismi Politici, quod præcepta de votis legis Mosaicæ, quæ solum Israëlitas respiciebant, & adeo vel ad legem forensam vel ad ceremoniam referri debent, non ad legem moralem, ad statum Christianismi applicaverint, cum tamen sub Christianismo totus cultus Leviticus, adeoque & vota, tanquam pars cultus Levitici debuissent expirare, ut pote

Neque votis monasticis obligati-
onem tribuunt.

pote umbræ saltem rerum futurarum. At Clerus Pontificius, uti semper in favorabilibus & lucrosis legem Mosaicam particularem sive ceremonialem, sive forensensem, rursus in praxin introduxit, ita & doctrinam de votis eorumque obligatione ad viridem & quotidianam observantiam restituit, quia fere ad ipsos solos, tanquam ad Ecclesiam representativam & eorum creaturas redundavit lucrum ex votorum præstatione percipiendum. Atque id eo majori cum successu fieri poterat, quod sacerdotes Ethnici ex identitate rationis similiter suis persuasissent voti obligationem externam *l. 2. ff. de pollicit.* adeoque, cum religio Ethnica aliquot adhuc sæcula post Christum natum duraret, prius quam tota expelleretur, exempla Ethnicorum occasionem darent Episcopis Christianis persuadendi Regibus, ut Principes Christiani ista, scilicet, pietate non debeant vinciri ab Ethnicis. Adde quod & Judæi Clero Pontificio jam præverint in irrationabili explicatione legis Mosaicæ de votis, dum v.g. docuerant, juramentum de re præcepta omittenda non obligare, at obligare votum, ex pulchra illa ratione, quod votum rem illam, quæ antea præcepta erat, eo ipso, quod Deus jussisset, vota esse servanda, faciat illicitam, at jurans sibi ipsi res præceptæ usum interdicat. &c. *vid. Seldenus de J. N. & G. sec. disc. Hebr. l. 7. c. 2. p. 835.*

§. XII

Neque Sacramentum ordinis agnoscunt.

Porro ut propius accedamus ad apostasiam ordinis in specie, nostrates Theologi & Juri non possunt eam inter crimina referre, quia supra §. 6. & 7. dicta docent, ideo Pontificios discessum à statu clericali in statum laicum habere pro crimine, quoniam ordinem velint

velint esse sacramentum, institutum in N. T. per impositionem manuum, quodque characterem indelebilem imprimat ordinato. Sed nostrates hæc tria negant omnia. Quod ordo non sit sacramentum, prolixè docet B. Chemnitius in *Exam. Concil. Trident. P. II. p. m. 891. seqq.* unde potissima excerpemus. Initio prænotat *p. 392. seq.* contra Pontificios: in Scriptura N. T. appellationem sacerdotis & sacerdotii nusquam tribui ministerio N. T. sed Ecclesiasticorum Scriptorum v. g. Chrysostomi Augustini uti invaluisse, ut ministerium vocaretur sacerdotium, & ministri sacerdotes, eamque locutionem ferri posse, si denotetur, in N. T. esse externum sacerdotium, hoc est externum ministerium verbi & sacramentorum. Sed cum Pontificii declarent, se per sacerdotium non intelligere officium & ministerium prædicandi evangelium, verum se pugnare propter sacrificium missæ de externo & visibili sacerdotio i. e. potestate sacrificandi Christum in missa, hoc ferri non posse ab Evangelicis, verum sacerdotium illud esse commentitium, contumeliosum & blasphemum in Christum. Neque favere Pontificiis argumentum, quod tamen in V. T. fuerit Sacerdotium ad offerendas victimas, in Novo vero Testamento esse impletionem umbrarum Veteris, cum illæ umbræ & illa Sacrificia V. T. consummata sint & adimpleta in Novo unica victima veri Pontificis nostri Christi. Porro *p. 397. seq.* Augustum dicit esse sacramenti nomen in Ecclesia, nec ita prostituendum, ut ad ceroferrarios dejiciatur, vel ad illos, qui canes ex templis abigunt, aut fores templi occludunt, & pavementum purgant, & ne quidem ad Exorcistas, præprimis cum munus illud seu donum ejiciendi dæmonia, quod Augustini tempore adhuc in usu fuerit,

fuerit, postea plane deserit, & tamen, ut modo Exorcistarum ordo retineretur, aliud fuerit excogitatum, quod ipsis tribueretur, officium, ut videlicet catechumenos baptizandos exorcismis & exufflationibus prepararent ad baptismum &c. Denique concludit *p. 401.* ordinationem seu ordinem non esse verum sacramentum, uti sunt Baptismus & Cæna Domini, quia hæc duo sint media seu organa, per quæ Deus promissionem reconciliationis seu remissionis applicet & obsignet singulis credentibus, qui Baptismo & Cæna Domini utantur. Tale vero remedium seu organum non esse ritum ordinationis: Neque enim omnes ordinandi sunt, qui petunt sibi applicari & obsignari remissionem peccatorum. Multi etiam, ut Judas, accipiunt quidem, & habent gratiam ordinationis, non autem habent gratiam reconciliationis seu remissionis peccatorum &c. Adde Gerhard. *v. 6. loc. Theol. §. 155. seq. Ziegl. ad Lancel. p. 140. 301. 384. Brunn. Jur. Eccles. l. 2. c. 1. membr. 4. §. 4.*

§. XIII.

Neque characterem indelebilem.

Idem B. Chemnitius *d. P. II. p. m. 45. seq.* de Pontificiorum characterem indelebilem observat, ex ipsis Scholasticis Gabrielem illam doctrinam jam vocasse in dubium, partim, quod ipsum vocabulum characteris in illo quidem significatu nec in scriptura, nec in vetustis Ecclesiasticis Scriptoribus extet, in tantum, ut nec ipse Longobardus characteris mentionem in illo sensu faciat; partim, quod res ipsa characterem significata non sit antiquæ autoritatis, sed dicta Dionysii, Augustini, Damasceni, & Longobardi commode possint exponi de forma sacramentali Baptismi, partim, quod ratio nulla

nulla svadeat talem characterem fingere, sed tota do-
 ctina de characterē indelebili sit voluntaria & modica
 ratione fulcita, cum initerabilitas Baptismi non ori-
 atur ex characteris aliqua impressione, sed ex sola Di-
 vina institutione, adeoque solum ea doctrina nitatur
 autoritate Innocentii III. cum tamen ejus verba pos-
 sint admittere alium intellectum. Addit Chemnitius,
 etsi ponamus hanc Innocentii auctoritatem esse unam
 primam ac solam, qua opinio characteris, Scripturæ &
 veteribus ignota, Ecclesiæ sit obrufa, tamen ex autore
 colligi posse, quale hoc sit dogma. Illum enim Inno-
 centium esse, qui decretales ediderit, ut correctio Prin-
 cipum in secularibus referatur ad Papam, ut ille Impe-
 rator sit, quem Papa coronari jusserit &c. Adde Zieg-
 lerum *ad Lancel. p. 165. 303. & 304.* ubi ipsa verba Ga-
 brielis Bielis excerpit, & similem sententiam refert ex
 Joh. Altenstaig lexico Theologico, imo notat, misere
 inter se digladiari Pontificios, ad quam rerum classem
 referri debeat character ille indelebilis. Durandum e-
 nim docere, non esse nisi ens rationis, sive respectum
 rationis; Scotum vero censere esse relationem realem.
 Unde subjungit ipse Zieglerus: *Sed referant quo velint,*
nos inter figmenta habemus & febricitantis cerebri partus
prodigiosos. Conf. eund. Ziegl. *ibid. p. 323. 324. & 339.*
 Tandem *d. tract. p. 205.* etiam monstrat, quodnam sub-
 fuerit arcanum Politicum, cur Clerus Papalis ex hoc
 figmento fecerit articulum fidei. Nimirum, quia in
 gravissimis delictis oppido leves pœnæ Jure Canonico decer-
 nuntur, plurimi characterem ordinis ideò tantum suscipi-
 unt, ut quia perditissimi sunt & corruptissimi, isto velut an-
 tidoto adversus leges & judicia publica se muniant. Nec

omittendum est illud argumentum, adversus hanc characteris indelebitatem, quod sane ipsi Pontificii delectant istum characterem per degradationem, adeoque circa indelebitatem istam eo ipso dispensent. *cap. 2. de penis in 6. Lancelott. l. 1. Instit. tit. 20.* Unde paucis mutatis huc applicari poterit argumentatio Augustanae confessionis *sub rubrica de votis monasticis. Quod si obligatio votorum (Character indelebilis) nullas haberet causas, cur mutari (deleri) possit, nec Romani Pontifices dispensassent. (delere potuissent.) Neque enim licet homini obligationem (indelebitatem) qua juris Divini est, rescindere.* Conf. Ziegl. *ad Lancel. p. 283.*

§. XIV.

Neque impositionem manuum in Ordinatione esse ex præcepto Divino.

Denique de impositione manuum in ordinationibus adhiberi solita id graviter monet B. Chemnitius *d. P. II. Exam. Concil. Trid. p. 402.* Christum semel adhibuisse insufflationis symbolum post resurrectionem, *Joh. XX.* non autem addidisse mandatum, ut Ecclesiarum ritum illum insufflationis in ordinatione ministrorum imitaretur. Imo ipsos Apostolos, cum vellent adhibere externum aliquem ritum in ordinatione, non sumis-
sumisse symbolum insufflationis, etsi Christus eo usus fuerit, ne scilicet existimaretur, Christum dedisse mandatum de usurpando ritu illo. Sumis-
sum igitur alium ritum indifferentem & liberum, impositio enim scilicet manuum. Neque enim necessitatem voluisse Ecclesiis imponere, de qua ipsi nullum habuerint Christi mandatum. Habere igitur ministerium verbi & sacramentorum promissiones divinas, & illis etiam in ordinatione, sed illas promissiones non esse

esse alligandas impositioni manuum, de quo nec mandatum Christi, nec talis promissio extet. Hoc tamen non obstante suffraganeos Pontificiorum sine pudore sibi arrogare ea, à quibus abstinuerit modestia Apostolorum. Insufflans enim, ita pergit Chemnitius, in ordinatos inquit: Accipite Spiritum Sanctum. Sed ubi mandatum? ubi promissio? Et blasphemia est fingere, in foetido suffraganei anhelitu inclusum esse Spiritum Sanctum, ut insufflato dicere possit: Accipite Spiritum Sanctum. Hinc & Zieglerus *de Superintend. cap. 14. §. 13.* docet, hunc ritum non esse absolute necessarium, nec de essentia instituendi pastoris, & posse aliquem sine tali ritu ministrum Ecclesiae verum esse, docere verbum Dei & administrare Sacramenta, retinendum tamen illum esse, neque extra necessitatis casum omittendum, tum propter Ecclesiae Apostolicae consuetudinem, tum propter alias rationes. Unde eodem modo intelligenda sunt, quae docet Idem *ad Lancel. p. 73.* Adde Brunnem. *Jur. Eccles. l. 1. c. 5. §. 22.* & Illustr. Strykium *in notis ibid. ad §. 19. p. 87.*

§. XV.

Hæc vero omnia cum ita se habeant, uti hæc- Propterea nus deducta & monstrata sunt, videbatur sine ulterio- tamen non ri hesitatione dicendum esse, quod ex sententia no- inferendū strorum Theologorum & Jctorum desertio ministerii esse, quod à Ecclesiastici etiam inter res omnino licitas & princi- Doctoribus Protestantium deser- tio ministerii habeatur piose licita tatio in Evangelicæ haud adversantes sit recen- senda. Uti enim cessante ratione legis debet ipsa di- spositio legalis cessare, ita etiam cessante medio ter- mino conclusionis videtur ipsa conclusio esse immu- tanda,

tanda, quoniam medius terminus est instar causa, conclusio instar effectus, at secundum communia primæ Philosophiæ principia cessante causa cessat effectus. Imprimis autem illud maximopere considerandum videtur, quod *supra* §. 10. fuerit adductum, à nostratibus negari directo ipsam conclusionem, dum non agnoscunt apostasiam irregularitatis pro specie apostasiæ & criminis; Ergo habent pro re licita, si quis deserat ministerium. Sed nequaquam hic festinandum erit, quin potius regulæ prudentiæ & justæ ratiocinationis svadent, ut ante pronunciationem de sententia Protestantium circa desertionem ministerii, ipsos evolvamus, quid circa hanc quæstionem respondere soleant. Neque enim tutum est, ex rejectione medii termini inferre rejectionem conclusionis. Cum sæpe doctores eundem effectum seu eandem conclusionem deducant ex diversis & oppositis principiis, ut vel ex exemplis experimentorum antiæ pneumatiæ, item ex conclusionibus doctrinæ Hobbesianæ plurimis, quas communes habet cum aliis doctoribus, patet. Adde quod etiam secundum vulgarem canonem primæ Philosophiæ unius rei plures possint esse causæ. Unde etiam Jcti notare solent, quod argumenta à contrario sensu, præprimis in legibus Codicis, plerumque robore suo destituantur. Nec valet illatio intuitu ipsius conclusionis: Nostri negant, desertionem ministerii esse crimen apostasiæ, ergo negant esse crimen: aut, si etiam negent esse crimen, ergo statuunt esse rem licitam ac laudabilem, vel etiam plane indifferentem. Notum est, esse licentiam indifferentiæ & impunitatis. Impunitas quidem est desertio, si crimen non est; at propter ea ta-

ea tamen non est res indifferens. Nec omne, quod licet, honestum vel decorum est. Et forte ipsi Doctores hac parte non sunt unanimes, cum ipsa questio directo non possit definiri ex confessionibus communibus, aut libris, qui vocantur, Symbolicis, nec videndum adeo, quid unus & alter Theologus aut JCrus inter Protestantes statuatur, sed audiendi sunt & alii. Ergo audiamus & alteram partem.

§. XVI. Ubi reprehendimus ab initio, nostrates non esse unanimes in ipsa conclusione de apostasia irregularitatis. Summus JCrus, & cui plurimum Ecclesiasticum in Universitate Ecclesiastica, quique Jus suum Ecclesiasticum in Universitate Ecclesiarum Evangelicarum & Consistoriorum, concinnavit, B. Brunemannus apostasiam tamen ordinis retinuit l. 2. cap. 18. §. 16. *Apostasia, inquit, est desertio seu discessio a professione fidei, vel religione, vel ordine sacro. Apostata fidei bonis omnibus privatur, sed apostata ordinis & religionis amittit beneficium. Quid clarius dici poterat, quam quod Vir JCrissimus arbitratus fuerit, apostasiam divisionem Juris Canonici in apostasiam fidei, religionis, & ordinis esse bonam, aut certe non malam, & in Ecclesiis Evangelicis retinendam, adeoque desertionem ordinis esse crimen.*

§. XVII. Deinde quod rationem Juris Canonici, cur desertio religionis sit crimen, de obligatione votorum altariam supra §. 5. concernit, etsi ad nostram questionem, quam tractamus, non videatur pertinere, quia cum monachos haud habeamus in nostris Ecclesiis, etiam de apostasia religionis non disquirimus; tamen si pro-

Imo à quibusdam videri eam inter species criminis apostasiam referri.

Item licentiam desertionis ministerii impugnari posse ex doctrina no-

stratum de
obligatio-
ne voto-
rum.

si propius rem aspicias, non nullius ponderis argu-
mentum contra licentiam deferendi ministerium inde
potest desumi, quod, etsi Theologi pariter ac JCI no-
stri per dicta §. II. rejiciant vota monastica, non tamen
rejiciant obligationem votorum in genere, quin potius
eandem ut doctrinam principiis Evangelicis conveni-
entem, certe cum iis non pugnantem, quoties se of-
fert occasio, inculcent. Ita modo laudatus B. Brunne-
mannus *d. tractatu l. 2. c. 7.* distincte satis doctrinam
Canonistarum de obligatione votorum in genere re-
petit, eamque non impugnat, imo *in additionibus Illu-*
stris Dn. Ordinarii p. 415. & 416. adducuntur Theologi
nostrates, vota ex parte indulgentes, ex parte etiam
commendantes. Schilterus *Inst. Jur. Can. l. 2. tit. 1. §. 39.*
Vatum quoque, dicit, est species cultus Divini ex libera
voluntate decreti &c. solvendum est regulariter in Ecclesia
&c. Habita quoque est Jenæ anno 1657. sub præsidio
Strauchii dissertatio inauguralis Wilhelmi Leiferi, Pro-
fessoris postea Wittebergenfis de votis, item anno 1673.
alia Altorfii sub præsidio Textoris de eadem materia,
in quarum utraque obligatio ex votis oriunda asseritur,
& in posteriore §. 55. elegans casus inseritur de voto
Nicolai Rittershusii, JCI celeberrimi, qui, cum juve-
nis peregrinaretur, & Parisiis in morbum incidisset pe-
riculosum, tum temporis adhuc cœlebs, si reconvalu-
isset, omnium bonorum suorum, præsentium & futu-
rorum, medietatem voto ad Deum emisso ac literis ex-
presso in pias causas erogandam promiserat. Recu-
perata postmodum sanitate conditio voti purificata e-
rat, & ille in patriam redux atque ad publicum officium
promotus, eo per longos annos functus fuerat, fili-
am-

liamque unicam ex legitimo thoro susceperat. Post
ejus obitum de viribus voti, & num valeret in præju-
diciū filia, quærebatur. Salva erat absque dubio le-
gitima, & sic jure stricto valuisset votum. Sed tamen
Dn. Scholarcharum ordo, inspecta voventis tum con-
ditione, tum intentione mitius sensit, atque transactio-
nis vice trecentos tantum aureos ex patrimonio defun-
cti ad pias causas erogandas statuit &c. Igitur ex dictis
ita argumentari poteris, desertionem ministerii inter
res illicitas & prohibitas referendam esse, etiam in terris
Protestantium Statuum, quia quilibet minister Eccle-
siae in ordinatione, si non expresse, saltem tacite vovet
ac promittit, quod perpetuo in isto ministerii statu
manere velit.

§. XIII.

Ac ne gratis hoc asserere videamur, respiciamus Itē à Schil-
iterum doctrinam Schilteri de ordinatione ministro-
rum Ecclesiae l. i. tit. 14. §. 6. *Ordinatio, dicit, confert or-*
dinato jus ac facultatem in Ecclesia docendi & administran-
di sacramenta, & inducit obligationem ad obeundum hoc mi-
nisterium per omnem vitam, schema sacerdotale, cingulum
ecclesie militie, characterem, unde Scholasticorum chara-
cter indelebilis natus, quem Concilium Tridentinum sub ana-
themate inculcavit &c. Ergo ab hoc JCto non solum
expresse inculcatur obligationem ad ministerium obe-
undum esse perpetuum, sed & character indelebilis non
improbat.

§. XIX.

Et quid opus est, prolixius de rationibus defini-
endæ quæstionis nostræ esse sollicitos, cum adsint loca
Doctorum nostrorum, ubi circa ipsam quæstionem
Sententiæ
nostratum
Theologo-
men-

D

men-

tum specimen fati distincte declarant, in eo consentientes; ales de hac quod nunquam liceat deserere ministerium Evangeliquaestione; cum, nisi ex pregnantibus causis, & cum consensu superiorum, etsi in explicatione causarum non ubique conliTarnovii. veniant, quæ ipsa decisio parum videtur differre ab iis, quæ supra §. 4. seq. juncto §. 8. seq. ex Jure Canonico de crimine apostasiæ, irregularitatis, & causis renunciandi beneficiis Ecclesiasticis retulimus. Extat in Consilii Dedekenni Vol. I. P. III. L. 1. Membr. 2. Sect. 9. n. 9. f. 788. judicium Pauli Tarnovii, Theologi, ut ex omnibus ejus meditationibus, quæ in Dedekanno excerptæ reperiuntur, cognoscere licet, valde acuti & modesti, quod cum breve sit, non pigebit hic totum describere: *An qui semel ministerio se addixit, abdicare se ab eodem unquam in vita libere & licite possit? Resp. Affirmativam placere nonnullis, qui suæ quieti malunt, quam Ecclesiæ salutis consulere, experientia testatur. Negativam nos tuermur. Ceterum, ne ulla ambiguitas vel in Subjecto vel in Prædicato relinquatur, ministrum Ecclesiæ intelligimus legitime vocatum, facultate præstandi muneris adhuc satis instructum, ab Ecclesia etiam diutius desideratum, sed sola voluntate ulterius inserviendi suis auditoribus destitutum, vel quia tædet eum laboris & molestiarum, vel quia abunde ipsi suppetit, unde se suosque sustentet, vel etiam, quia aliis carnalibus causis ad mutationem & abdicationem spontaneam permovetur. Licitum autem censemus hoc loco, quemadmodum & liberum, respectu juris Divini, quo innititur conscientia bona, non humani ullius, aut etiam penæ, quam in ejusmodi inconstantes apud nos nullam constitutam novimus. Argumenta pro nostra sententia afferimus triplicia: testimonia Scripturæ, exempla ex eadem, & rationes.*

nes. Testimonia sunt partim generales & communes sententia Apostoli 1. Cor. 7. v. 17. 20. Unusquisque in qua vocatus est vocatione, in ea maneat: partim specialia & singularia Christi monita de perseverantia in officio Matth. 10. v. 22. Qui perseveraverit ad finem salvabitur. Luc. 9. v. 62. Qui manu ad aratrum admota respexerit, non est aptus ad regnum cœlorum. Apoc. 2. v. 19. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Exempla probata sunt Prophetarum & Apostolorum & aliorum, qui munus suum non ante reliquerunt, quam cursum suum consummaverunt, ut de se prædicat Apostolus, 2. Tim. 4. v. 7. Ratio ex oppositis sit hæc: Vocare & ingerere se ipsum in ministerium non est liberum & licitum. Ergo nec abdicare & relinquere semel susceptum ministerium est liberum & licitum. Valet consequentia ex eo, quod quorum est vocare, eorum etiam est dimittere.

§. XX.

Idem cum Tarnovio sentit Facultas Theologica Jenensis *ibid.* n. 9. quæ interrogata anno 1620. An minister Ecclesiæ possit officium suum saltem transmutare cum officio Rectoris Scholastici, respondit, id licere quidem in casibus, si non habeat dona docendi populum, vel si sit valetudinarius, vel si auditores eum oderint, vel si sit magis idoneus ad officium Scholasticum & ritè vocetur. Tum enim absque læsione conscientiæ mutationem hanc suscipi posse, cum inter officia Ecclesiastica & Scholastica magna sit affinitas, uti in corpore humano sit perpetua venarum & arteriarum conjunctio, & quod, uti scholæ sint parvæ Ecclesiæ, ita Ecclesiæ sint magnæ scholæ. Quod si vero quærens sufficientibus donis minister Ecclesiæ sit præditus, & ab

Facultatis
Theologi-
cæ Jenensis.

auditoribus suis ametur & honoretur, non debere eum vocationem suam ob majorem quietem & majus salarium deferere. Iidem *ibid.* n. 12. eodem anno responderunt, ne quidem studiosum Theologiae posse salva conscientia, nisi ex similibus causis praequantibus, derelinquere studia Theologica, oblata licet pingvior fortuna in statu oeconomico, adeoque hic omnino magnam differentiam esse inter studia Jurisprudentiae, Medicinae & Philosophiae, tanquam artium, ut loquuntur, ad inferius hemisphaerium pertinentium. Eamque in rem urgent dicta *Luc. 9.* de eo, qui manum ad aratrum admovit, & *2. Timoth. 2. v. 4.* ubi Paulus dicit, neminem, qui militat, implicari vitae negotiis, ut ei placeat, à quo delectus est miles.

§. XXI.

Danhauceri.

Similiter B. Danhaucus *P. II. Theol. Symbuleticae Dial. 3. Sect. 3. qu. 15.* desertionem ministerii sacri & electionem vitae rusticae, mechanicae, militaris, mercatoriae comparat cum abdicatione conjugii, magistratus, & ministerii, mutati cum susceptione votiva vitae monastica, & singula haec repugnare regulae conscientiae asserit, afferens praeter loca scripturae jam à praecedentibus allegata *1. Cor. 7. v. 20. Apoc. 2. v. 20. Luc. 9. v. 62.* etiam textum *Proverb. 27. v. 8.* *Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir, qui derelinquit locum suum &c.*

§. XXII.

Ex Reformatis
Gisberti Voetii
tum de
questione
in genere,

Ex Reformatis Gisbertus Voetius *Polit. Eccles. P. II. l. 3. tract. 2. cap. 10.* cum ministerii desertionem divisisset in necessariam, quae fit ob graves aut necessarias causas, & spontaneam, cum quis proprio motu ministerium deserit, ut privatus vivat & otio fruatur, posterius

posteriorem desertionem aut esse illicitam, quamdiu quis animi & corporis viribus ad propagationem fidei & Ecclesiae aedificationem requisitis adhuc instructus sit & quidem ex rationibus sequentibus: I.) ex dilectione Christi, *Joh. 21. v. 16.* coll. cum *2. Cor. 8. v. 14.* II.) Ex exemplo Christi, *Joh. 9. v. 4.* III.) Ex exemplo & praecepto Pauli *1. Cor. 9. v. 16. 17. seq. 2. Tim. 4. v. 1. seq.* IV.) Ex eo, quod in confirmatione publice coram Ecclesia responderint, se in corde suo sentire, quod à Deo ad hoc munus vocati sint, ergo sanctificati & separati ad Ecclesiam Dei &c. V.) Ex dignitate & excellentia operis ministerialis. VI.) Ex mercede, quae pro opera illa promissa est: *Daniel. 12. v. 3.* Quae argumenta etiam suo modo vult applicari posse ad candidatos ministerii & proponentes, quorum desertionem comparat cum maledictione urbis Meros. *Jud. 5. v. 23.* & cum Dema Paulum deserente *2. Timoth. 4. v. 10.* Corroborat porro hactenus dicta argumentis secundariis. (1) Ab eventu; saepe enim accidere, ut in alia vocatione temporali parum felices sint; non raro etiam, ut, cum Ecclesiae aedificationi inservire noluerint, ejusdem & sacri ministerii detractioni, vexationi, destructioni & disturbancei clam aut palam incumbant &c. (2) Ab auctoritate; Inter canones ordinis Ecclesiastici provinciarum Belgii *canonem 12.* ita disponere: *Quandoquidem minister verbi semel legitime vocatus per omnem vitam ad ministerium obligatus est, non licebit ipsi ad alium vitae statum se transferre, nisi ob graves & momentosas rationes, de quibus classis cognosceret & judicabit.* (3) A rei iudicatae exemplo; Dicit se meminisse, aliquando in Synodo Groningo-Omlandica iudicatum esse, ministrum de-

D 3

ferto

ob mvt
incidit
sigm
judiciali

fertorem muneris alicujus politici seu secularis ambiendi & obtinendi causa, indignum esse, qui ad tale munus promoveatur. At desertionem necessariam ob graves videlicet & legitimas causas à synedrio & classe cognoscendas ac judicandas statuit esse legitimam. Inter causas illas putat duas esse principales: unam, supervenientem defectum memoriae, vocis, morbi chronici aut symptomatis, decrepiti senii; alteram, translationem ad aliam Ecclesiam. Quæ tamen magis est desertio particularis officii, quam generalis, de qua loquimur.

§. XXIII.

Tum de
quæstioni-
bus magis
specialibus.

Idem mox ad specialiora transiens quærit: An quis vocatus ad Professionem Theologicam (absque ministerio Ecclesiastico) ministerium deserere possit? Respondet, id nec cuilibet, nec semper suadendum esse. Si tamen alii non suppetant, quibus tuto Professio Theologica committi possit, aut periculum sit, ut te onus illud non subeunte aliud quoddam pruriens & novaturiens ingenium aut Theologus *νοσμιμὸς* & minime practicus, ne quidem theoretice practicus, aut orthodoxus quidem & pius, sed apparatu eruditionis haud satis instructus, ad cathedram illam promoveatur, utique Synedrio tuo volente (si causæ Dei studeat) & svadente acceptanda Professio. Seminaria enim ministerii deserenda non sunt, nec admittendum, ut corruptio orthodoxiæ aut genuinæ pietatis illic aliquem habeat accessum. Similiter ad quæstionem; an desertio ministerii svadenda sit, si quis minister Ecclesiæ vocatus sit ad Professionem Philosophicam, aut linguarum Hebrææ & Græcæ, aut historiæ temporum, imprimis

primis Ecclesiasticæ, aut ad Rectoratum scholæ trivialis? responder, de Professione historiæ Ecclesiasticæ id videri affirmandum, si alii in studiis illis exercitati & ad ejusmodi provinciam apprime idonei non ita haberi possint, cum historia Ecclesiastica illustret controversias Theologicas, & ita Davidem Blondellum a ministerio Ecclesiastico transiisse ad commentationes de antiquitatibus Ecclesiasticis. De aliis Professionibus autem id non videri concedendum esse, nisi necessitas defectus supplendi in Academia & diminutio in-
donis concionandi ad hoc compellat.

§. XXIV.

Sed ut hæc dicta de sententia nostratum Theologorum & Jctorum in quæstione de licentia desertionis ministerii paulo distinctius & absque confusione concipiatur, juvabit eam includere brevibus positionibus, ut postea ex harum collatione cum doctrina Juris Canonici pateat, Theologos & Jctos nostros, etsi desertionem ministerii regulariter haud probent, tamen eorum doctrinam nequaquam confundendam esse cum doctrina Juris Canonici de apostasia ordinis, sed toto cælo ab ea differre. Atque adeo hic ante omnia monendum est, supra §. 19. Paulum Tarnovium non male quidem fecisse, quod argumenta triplicia attulerit, testimonia scripturæ, exempla & rationes, sed tamen eum exempla haud dubie argumentis non probantibus sed illustrantibus sint adscribenda, & testimonia Scripturæ Sacræ, quæ tam ab ipso, quam à reliquis, quos excerptimus, allata sunt, non reveleant articulum aliquem de mysteriis fidei, sed potius se fundent in ratione aliqua palpabili & evidenti, adeoque argumentis a
ratio-

Methodus
distinctius
proponen-
di sententi-
am nostra-
rum per
positiones.

ratione defunctis non exacte opponi possint, inde etiam nemo credo nobis vertet vitio, si in positionibus, quibus sententiam nostratium inclusurum sumus, primario respiciamus ad doctrinam dictaminis rectæ rationis communis toti humano generi.

§. XXV.

I. Desertionem ministerii non esse crimen. Sit igitur positio I. *Desertio ministerii Ecclesiastici non est crimen, sed actio licita, i.e. impunita.* Docet id experientia, & fatetur idem supra §. 19. satis clare Paulus Tarnovius, nec reliqui, quos §. 20. seqq. excerptimus, contradicunt. Tantum illud dubium removendum est, quomodo ea, quæ §. 16. exhibuimus ex B. Brunnem concilientur cum reliquis. Sane enim, si desertio ministerii est species criminis apostasiæ, erit utique crimen. Sed ad ista quidem non est difficilis responsio. Etsi tractatus B. Brunnemanni fuerit ab eodem in usum Ecclesiarum Evangelicarum & Consistoriorum concinnatus, fuit tamen tractatus posthumus, ubi non licuit Icto summo omnia capita æquali diligentia ad principia doctrinæ Evangelicæ examinare, uti quidem cum magna cura & studio, in multis fecit capitibus, ubi reliquias multas fermenti Canonistarum, quod in nostra Consistoria, vitio magis seculi, quam personarum singularum, intravit, magno cum iudicio subinde ostendit, & emendationem pie ac graviter svadet. Sed in aliis quibusdam capitibus brevior est, & saltem doctrinam Juris Canonici excerptit, idque etiam certis verbis: *secundum Canonistas, aut Canonistæ docent, & similibus* indicat. Imprimis vero in toto isto capite, quod de delictis agit, unde supra excerptimus hanc obiectionem, tales locutiones passim indicant beati viri mentem

tem. Adeoque in his non putandum est, quod voluerit doctrinis aliorum Theologorum & Jctorum Evangelicorum, abusus Juris Canonici observantium, contradicere. Et si vero gravitas negotiorum vel alia causa ipsi non permiserint, ut in omnibus capitibus Juris Canonici suspectis, aut emendatione indigentibus, fusius id expedire potuerit, solet tamen quandoque duobus verbis sententiam veram aut emendatricem, si accuratius ejus sensum rimeris, non obscure indicare. Atque huc merito refero in loco supra §. 16. excerpto hæc pauca ejus verba: *Apostata ordinis, inquit, amittit beneficium.* An nil amplius patitur? Sanè supra §. 4. fuit ostensum, Jure Canonico apostasiam ordinis non saltem puniri amissione beneficiorum, (quæ etiam, ut infra videbimus, non est pœna proprie dicta) sed insuper excommunicatione, infamia, incarceratione & aliis pœnis proprie dictis. An hæc ignota fuisse putas Viro in Jure Canonico pariter ac Civili versatissimo? Minime. Sed haud dubie in illis verbis paucis respexit ad usum Ecclesiarum nostrarum, quæ ideo, quia apostasiam ordinis non habent pro crimine vero, nec etiam istas pœnas adhibere solent, sed contentæ sunt sola amissione privilegiorum, tanquam ex natura desertionis voluntarie profluente, eamque insequente.

§. XXVI.

Positio II. *Desertio voluntaria ministerii Ecclesiastici regulariter repugnat regulis honestatis, si fiat sine gravi & justa causa.* Hic omnes consentient, quorum doctrinas dedimus §. 19. seqq. Rationes vero hujus positionis non sunt peculiare ministerio Ecclesiastico, sed communes omnibus statibus & officiis. Indicat enim

E

animum

II. Sed tamen rem pa-
rum honestam, si fiat
absq; justis
causis,

animum vagum & inconstantem aut vitiosis affectibus, voluptati, avaritiæ aut ambitioni deditum. Adeoque quoad hanc rationem ministerium nullam habet prærogativam præ aliis statibus quibusvis, sive Academicis, Jurisprudencia puta, Medicina, Philosophia, sive Politicis, ut militia, magistratu &c. sive oeconomicis, ut agricultura, mercatura &c. Ducunt ad hanc observationem ipsa dicta Scripturæ supra §. 19. adducta 1. Cor. 7. v. 17. 20. de omni vocatione, item Luc. 9. v. 62. de agricultura, & ex §. 20. dictum 2. Timoth. 2. v. 4. de milite non immiscente se aliis vitæ negotiis, item ex §. 21. locus Proverb. 27. v. 8. de viro derelinquente locum suum. Hac observatione vero adhibita facile conciliare poteris dissensum Theologorum nostrorum de scopo dicti Luc. 9. v. 62. Licet enim nonnulli hunc locum de vocatione ad ministerium intelligant, inter quos sunt Theologi Jenenses apud Dedekennum *Vol. I. Conf. Theol. Part. III. L. 1. membr. 2. §. 9. n. 12.* adde Dunt *Cas. Conf. c. 18. §. 2. q. 4.* & Tarnov *de ministr. l. 3. c. 1. q. 1.* sunt tamen alii, qui eum interpretantur sensu spiritu-ali, ita, ut per admotionem manus ad aratrum intelligant non tam vocationem ad ministerium, quam potius vocationem ad *veram virtutem*, ut vocati adipiscantur regnum cælorum, i. e. pacem conscientiæ, & possessionem Spiritus S. Balduinus Wakeus *in Comment. ad hunc textum.* Consentit Flacius Illyricus *ad h. text. in verbis: Parabolica hac locutione significatur, eum qui dedit nomen Christo, seque ejus discipulum professus est, oportere prorsus illi addictum esse. Vult Christus, suorum cor sibi penitus consecratum esse, ut etiamsi habeant negotia & opes, sint tanquam non habentes & possidentes.* vid. *Disput. D. Lin.*

D. Linckii de apostasia studiorum S. 2. §. 10. Quicquid autem fit de scopo & applicatione hujus parabola, sufficit, quod ipsa desumpta sit à ratione generali & tali, quæ communis est ministerio Ecclesiastico cum aliis quibuscunque statibus.

§. XXVII.

Positio III. Desertio ministerii, etiamsi fiat ex gratia & justa causa, repugnat tamen regulis decori, si fiat absque præscitu eorum, quorum interest, maxime superiorum. Ratio hujus positionis fluit ex natura communi officiorum honorificorum in civitate, quale etiam est munus Ecclesiasticum. Uti enim nemo ad officium aliquod promovetur in civitate, nisi cum præscitu & consensu illorum, quorum interest, ita etiam incivile esset, & regulæ decori naturalis, in specie gratitudinis violarentur, si quis, etiam justas causas desertionis habens, inscientibus promotoribus & superioribus ab officio velit aufugere, idque clanculum & insalutato quasi hospite derelinquere. Quod si ne quidem justas causas quis habeat, & insalutatis superioribus ministerium derelinquat, tum per monstrata §. precedente ex duplici capite turpis est derelictio, violans scilicet & regulas honestatis & regulas decori. Conf. excerpta ex Voetio supra §. 22. & 23. Rationem hanc disertis quoque verbis innuit Tarnovius supra §. 19. in fine. Interim tamen positionis hujus ratio non tam late patet, ac ratio positionis præcedentis, quæ desumpta erat ab omnibus statibus. Nam officia quidem status sunt, sed non omnes status officium publicum præsupponit. Unde in præcedente positione ratio desumebatur etiam à studiis Academicis, item agricultura, mercatura, & statuoc-

III. Et partu
decoram, si
fiat absque
præscitu e-
orum, quo-
rum inter-
est, maxi-
me superi-
orum.

at, adeoque si consensum suum petenti denegent, non poterunt tamen desertionem ministerii ejusque effectum impedire. Ratio hujus assertionis quoad primum membrum est, ex natura petitione dimissionis iterum communis est, ex natura officiorum omnium, per dicta §. *præc.* quoad posterius vero membrum petenda est ex natura communis officiorum, sed non omnium, verum talium, quæ in officiali specialem fidem & industriam requirunt. Et talium officiorum generaliter ea est natura, ut licet multa, si non omnia, ita sint comparata, ut qui ea suscipit, vel intentionem habeat illa gerendi ad dies vitæ, vel etiam quandoque mentem suam de tali intentione declaret, ac eadem ab altera parte acceptetur, tamen, si velit officio illi renunciare, (quamvis non laudabiliter id fiat) non possit cogi, ut maneat, aut pœna affici, idque ex variis rationibus. Nam initio in officiis ejusmodi dignitatem, honorem, ac facultatem agendi annexam habentibus jus & obligatio sunt quidem plerumque conjuncta, ita tamen, ut officium & obligatio incipiat à jure & facultate, non vice versa. Unde, cum secundum communem regulam quilibet juri suo renunciare possit, nihil obstat, quo minus & hæc ad officia talia possit applicari. Neque obest, quod ab initio intentionem istud officium perpetuo administrandi habuerit, eamque publice declaraverit, quia talis declaratio, etiam acceptata ab altera parte, non tamen habet vim promissionis perfectæ, sed pertinet ad speciem nudæ assertionis de voluntate nostra in presenti, absque voluntate nos obligandi, de qua vid. Grotius de *J. B. & P. l. 2. c. 11. §. 2.* Pufend. de *J. N. & G. l. 3. c. 5. §. 2.* Imo ponamus, ministrum Ecclesiæ patronis & promotoribus, aut

toti etiam Ecclesie formaliter & vere promississe, quod perpetuo velit officio illo fungi, non excluderet tamen illa promissio, ut alia similes, iustas renunciandi causas. Imo, si etiam fieret absque iustis causis, adeoque, praesupposito illo verae promissionis casu, perfide, non tamen perfidia omnis est obiectum vel poenarum, vel etiam coactionis, partim, quia perfidia illa difficillime probari potest, cum nunquam fere desit praetextus iustae causae in eiusmodi negotiis, partim quia coactio in eiusmodi officiis esset frustranea, nec obtinere posset spectatum finem, i. e. servationem promissionis. Nam cum talia officia requirant fidem & industriam, fides autem & industria sint res maxime voluntariae omnem coactionem respicientes, stulti forent illi, quibus fides data violaretur, si per coactionem alicui fidelitatem & industriam extorquere vellent. Unde & Jus Romanum ex regulis prudentiae legislativae his casibus, qui industriam & fidem requirunt, laesum consuluit alio modo, ut scilicet laedentem convenirent ad interesse. Quod non recte percipiens vulgaris Jurisprudenciae turba errorem communem, (etiam post tantam Jurisprudenciae lucem adhuc hodiernum,) introduxit in Jurisprudenciam, ac si in promissionibus facti promittens non teneretur ad praestandum factum, sed liberetur praestando interesse. Porro cur in quaestione praesenti de renunciatione ministerii ne quidem coactio per ullam actionem ad interesse locum habeat, istae sunt rationes. Initio doctrina Evangelii, ut omnis doctrinae sapientiae, non est res in commercio. At, quae non sunt in commercio, non recipiunt aestimationem, adeoque id, quod nostra interest, non potest in actionem deduci.

deduci. Deinde nota est regula: quod exceptio, tua non interest, possit opponi cuilibet agenti. Ista exceptio haud dubie etiam opponeretur à deserente (posito etiam, quod auditores vel superiores instituerent alias actionem ad interesse) actoribus. In omnium ore est proverbium: *Non deficit alter.* Abundamus copia candidatorum ministerii, non laboramus defectu; Ergo quid interest eorum, quos deserit Pastor? Quod si urgeant, non accipimus hominem talis industriae, talis fidei &c. primo difficillima iterum esset probatio huius replicae, deinde etiam in casu, quem fingimus, ridicula, ubi videlicet ipse pastor deserens inculatur perfidia, & eo ipso sufficientia suppeditat indicia de non speranda in posterum ejus industria &c. Id unicum restat, ut moneamus, quod scilicet positionem hanc ita evidenter hactenus demonstratam non possimus equidem corroborare autoritatibus Theologorum & Doctorum nostrorum supra excerptorum; interim tamen sufficiet, quod nihil etiam apud ipsos inveniamus, quod huic positioni repugnet, & quod modo ex Tarnovio attulerimus *ad posit.* I. eum fateri defectionem ministerii esse impunem.

§. XXIX.

Multum autem nos jam sublevabit probatio positionis precedentis, quamvis paulo longior, in probatione positionis V. quæ hæc est: *Iusta causas re- quas honeste quis deserere possit ministerium Ecclesie, magis esse pudori & conscientie deserentis, quam ut relinquenda sunt pudori & conscientie deserentis.* Scilicet Canonistæ ad titulum de renunciationibus solent disquirere, an præter causas licitas renunciandi Episcopatus supra §. 8. re-
 V. Iustas causas re-
 oblinquendas
 esse pudori
 & conscientie
 deserentis.

recensitas admittantur etiam alia. Pariter & Theologi ac Jcti Protestantes solliciti sunt in enumerandis & determinandis causis justis desertionis ministerii, & varias limitationes adhibent, earumque cognitionem Synodriis vel Judiciis Ecclesiasticis relinquunt, ut aliquo modo ex illis, quæ *supra* §. 22. & 23. ex Voetio excerptimus, patet. Nobis distinguendum videtur ex supra dictis inter regulas honesti & decori, & effectus juris. Quoad illas opus est, ut deserens probe excuriat conscientiam suam, an ex affectu illicito, an vero ex honesta causa munus Ecclesiasticum deponere velit necne. Faciet etiam decore, si alios peritiores, maxime Dnm. Theologos hic consulat, qui & ipsi observabunt officium Doctorum Evangelicorum, suadendo, orando, adhortando, si putent desertorem melius facturum, si maneat, sed ita tamen, ut talia consilia non egrediantur naturam consiliorum, hoc est, ut non producant effectum juris externum, & tota res relinquatur pudori & conscientia ejus, qui Doctores consultit. Cum enim occasione positionis præcedentis satis fuerit demonstratum, in Ecclesiis nostris desertionem talem non haberi pro crimine, sed fieri impune, nec etiam alia remedia coactiva applicari posse illis, qui temere deserunt ministerium, sane sua sponte sequitur, determinationem legitimam causarum justarum hic non esse necessariam, aut non opus esse cognitione judiciali seu legitima causæ allatæ. Nam cui usui foret illa cognitio, cum tamen judicia Ecclesiastica desertorum neque possint cogere, ut maneat, neque possint etiam punire, si non maneat. Alia ratio est renunciationum Episcopaliū in Jure Canonico, partim quia apud

apud Canonistas desertio ordinis habetur pro crimine, partim quia Episcopi renunciantes retinent ea, quæ sunt ordinis, quod in nostro casu plane aliter se habere docebunt sequentia.

§. XXX.

Positio VI. *Neque etiam opus est determinare statum & officium, ad quod transire vult deserens ministerium, sed & hic articulus pudori & conscientie deserentis est relinquendus.* Fluit & hæc positio suo modo ex præcedentibus. Si enim non possunt Judicia Ecclesiastica cogere deserentem, ut maneat, non poterunt etiam cogere, ut post desertionem hoc vel illud vitæ genus in statu politico vel oeconomico eligat, sed relinquendum id erit arbitrio deserentis, ad quem statum se præ aliis putet esse aptum, ut in eo honeste se sustentare & Republicæ inservire queat. Neque observavi, Theologos aut Jctos Evangelicos hac de quæstione multum esse sollicitos, nisi quod excerpta ex Voetio doceant, eum, ut & alias facere solet, hic paulo rigidiorum esse, ut ex §. 23. potissimum constat. Quinimo, si & regulas honesti & decori solum hic consideres, non putem deserentem ministerium adversus eas peccare, imprimis si ex honesta causa renunciaret, si modo non eligat turpe aut vile ac illaudabile vitæ genus. Sive igitur ad Theologiæ, sive ad alterius Facultatis Academicæ quancunque Professionem legitimo modo se transferat, sive ad officium scholasticum, sive ad politicum, aut militare etiam, sive ad agriculturam aut mercaturam, nihil inhonesti aut indecori ab eo committi arbitror, si modo alia rationes non obstant. Nam sive principia rectæ rationis, sive hypotheses doctrinæ Ev-

Idem dicendum esse intuitu status & officii secularis, ad quod transire vult deserens ministerium.

F

ange-

angelicæ respicias, omnes hi, quos recensuimus, status sunt liciti ac honesti, neque repugnant principiis Christianismi, sed potius in illis omnibus aliquis potest & Deo & Reipublicæ inservire. Imo & hanc positionem nostram convenire cum praxi Ecclesiarum nostrarum, docebunt ea, quæ infra de praxi differemus. Quamvis non negemus, forte rariora esse exempla ministrorum Ecclesiæ ad statum militiæ transeuntium. Quod si tamen id fieret, non est, ut timeamus Pontificiorum objectionem, ac si munus pastorale & militia secularis non possit cadere in unam eandemque personam. Aliud enim est unire istas duas potestates simul in uno eodemque subiecto, quod erratum ipsi Pontificii committunt, (quorum pertinet B. Ziegleri tractatus de Episcopo Milite) aliud, eas prædicare de uno eodemque homine successive, quorum nos respicimus.

§. XXXI.

Cur abstinerimus ab argumeto à prærogativis & præstantia ministerii Ecclesiastici desumpto.

Atque his positionibus paucis & perspicuis puro absolvi posse totam doctrinam de licentia deserendi ministerium Ecclesiasticum, quatenus ea res pertinet ad dispectionem Jctorum. Unde non opus est, hic alias positiones immiscere de præstantia functionis Ecclesiasticæ præ aliis officiis, ut vocantur secularibus. Absternimus enim ab illo argumento variis ex rationibus: partim quia iste modus argumentandi relinquendus est consiliis Theologicis, (vide supra §. 20. & 22. n. V.) partim, quia hic locus caute tractandus est, ne quid immisceatur ex reliquiis Politicæ Pontificiorum, statum Ecclesiasticum nimium extollentium supra status Politicos seu seculares. Huc pertinet illa locutio, si non commode temperetur, cujus supra §. 20. facta fuit mentio.

tio, quasi studia Jurisprudentiæ, Medicinæ ac Philosophiæ sint artes ad inferius hæmisphærium pertinentes. Adde, quod illud argumentum fit magis illustrans, quam directe probans. Supponeret enim conditionem moraliter impossibilem: si maxime reliquæ functiones & officia omnia possent temere, & insalutatis superioribus, absque vitio turpitudinis, aut nota indecori deseri, id tamen non fieri posse in ministerio Ecclesiastico, ob singularem ejus præstantiam. Quis enim hic non palparet contradictionem moralem in conditione ita formata? Ergo ulterius hoc argumentum pertineret ad speculationes subtiliter curiosas, quibus forte locus esset in orationibus, non in speculationibus, ut ita loquar, practicis, & deductionibus juris.

§. XXXII.

Restat, ut paucis etiam tollamus dubium supra §. 17. & 18. contra licentiam desertionis ex doctrina nostrorum de obligatione votorum, & assertionibus Schilteri de effectu ordinationis prolata. Nam quod obligationem votorum attinet, hic repetenda sunt ea, quæ jam supra §. II. notavimus, doctrinam de obligatione votorum ex lege Mosaica per arcana Papistica esse translata ad statum Christianismi, quæ tamen prolixius demonstrare nostri instituti haud est. Deinde disquirendum foret, an declaratio ministri Ecclesiæ tempore ordinationis de intentione, quod ad dies vitæ manere velit in ministerio, accurate referatur ad species votorum etiam tacitorum, & si etiam eò pertineret, rursus tamen hic ea repetenda essent, quæ jam supra §. 28. de naturali declarationis observavimus. Quod autem Schilterum attinet §. 18. allegatum, quod ordinatio inducat

Respondetur ad dubium, de obligatione votorum apud Evangelicos, & exinde deductam doctrinam Schilteri.

obligationem ad obeundum ministerium per omnem vitam, & quod Scholastici inde deduxerint suum characterem indelebilem, primo notandum est, Virum alias summum & in antiquitatibus Ecclesiasticis maxime eruditum, (ut vel utilissimus ejus tractatus de libertate Ecclesiarum Germanicæ docet,) nescio tamen quibus præjudiciis à juventute ex doctrinis communibus haustis occupatum, nonnulla subinde inferuisse suis Juris Canonici Institutionibus, quæ reliquias arcanorum politicorum Papatus sapiunt, adeoque principiis rectæ rationis & doctrinæ Evangelicæ non omnino conveniunt. Saltem excerpemus quasdam alias ejus assertiones ad præsentem quæstionem paulo propius pertinentes. Ita *l. 1. tit. 4. §. 1.* docet, ordinationem, qua vocati segregentur à Laicis, iisque potestas solenni manuum impositione conferatur ab Ecclesia, hæctenus esse Juris Divini quoad separationem à Laicis & destinationem ad ministeria sacra *Act. 13. v. 2. cap. 14. v. 1. 1. Tim. 4. v. 14.* Item *§. 7.* Modum ordinandi, *ex Apostolico instituto* impositionem manuum imprimis continere conjunctam cum precibus ac benedictione & jejunio *Act. 13.* (sed vide supra *§. 14.*) Et porro *tit. 17. §. 1.* ex ista separatione à Laicorum genere deducit exemptionem ministrorum Ecclesiæ à societate civili, & translationem ad Ecclesiasticam, & per consequens exemptionem à foro civili, quatenus nempe sunt clerici, nec rebus secularibus immiscent, quæ tamen est doctrina fundamentalis arcanorum Cleri Papalis, qua mediante ipsum imperium extorserunt Laicis & ipsi Principi. Deinde & illud observandum est in Schiltero, eum in talibus reliquiis Papismi non habere animum contradicendi nostratibus,

bus, sed potius eum fere ubique tentare, ut limitationibus quibusdam additis doctrinas tales temperet, & ad usum principiorum rectæ rationis & evangelii applicet, quamvis plerumq; istæ moderationes ac limitationes, tanquam ex principiis oppositis ortæ, parum connectant subsequencia cum antecedentibus. Sic v. g. *in d. tit. 17. §. 1.* isti doctrinæ de exemptione clericorum à foro civili propter separationem à laicorum genere factam statim subnectit, id limitandum esse, ut valeat saltem illa exemptio à jurisdictione Magistratum inferiorum, non à jurisdictione summæ potestatis, quia scilicet societas Ecclesiastica cum civili totum Republicæ corpus constituat, adeoq; sub uno capite consistat. Quæ quidem vera sunt, sed parum connectuntur cum fundamento propositionis prioris papizantis, quæ scilicet nitebatur separatione Clericorum à Laicis in ordinatione facta. Nam sane per laicos ibi non intelliguntur sola plebs aut Magistratus inferiores, sed ipse etiam Princeps, ut vel titonibus Juris Canonici notum est. Simili modo Schilterus etiam in supra appoito loco *lib. 1. tit. 14. §. 6.* de ordinatione obligationem ad obeundum ministerium per omnem vitam inducente, & inde deducta characteris indelebitate, statim limitatunculam similem, addit in verbis: *sed vid. Hülsemann. Breviar. c. 19. 12.* &c. quibus adeo declarat, se positione ista nolle contradicere nostratibus.

§. XXXIII.

Pergo ad effectus desertionis, de qua disputamus. VII. Desertentem amittere omnia jura & privilegia.
 Hic equidem pauca deprehendes apud Theologos & Juratos nostrates ex professo, ut ajunt, de isto desertionis capite tractata, unde eo securius inhaerebimus methodo

thodo nostræ, respicientes ad dictamen rectæ rationis & naturam desertionis hæctenus expositam. Sit ergo positio VII. *Deserens ministerium Ecclesiasticum amittit omnia jura & privilegia ministrorum Ecclesie.* Fluit hæc positio sua natura ex ipsa derelictione tanquam necessarium consequens, eaque corroboratur variis juris brocardicis à dictamine rectæ rationis suppeditatis, & ad positionem nostram facile applicandis: Accessorium (i. e. immunitates & privilegia) sequitur naturam principalis, (i. e. status, cui coherent) Quicumque vult antecedens, (renunciationem ministerii) vult etiam consequens, (amissionem jurium coherentium.) Quicumque non vult sentire incommodum, (onera & obligationes ministerii) non debet etiam sentire commodum, (jura & privilegia ejusdem.) Ergo nequaquam hic effectus referendus est ad pœnas desertionis, quia supra monstravimus, desertionem apud Evangelicos pro crimine non haberi, sed impune fieri, & quia pœna inferitur invito, hic vero effectus ex voluntate deserentis deducitur, quamvis non sola, sed insuper etiam ex regulis æquitatis, cum haud dubie eadem contingeret amissio privilegiorum & jurium omnium ministris Ecclesie competentium, etiamsi deserens protestetur de reservatione jurium illorum & privilegiorum. Consentit cum hac positione Brunnemannus. *vid. supra §. 16. & 25.*

§. XXXIV.

IIX. Neque adeo ea, v. g. benedictionem sacerdotaalem efficaciter exercere.

Positio IIX. *In tantum, ut etiamsi deserens de facto jura ordinis usurpet, ea tamen nullam habeant efficaciam in Republica.* Fluit hæc positio ex præcedente. Si enim deserens ordinem ministerii desinit esse minister Ecclesie, sequitur etiam, quod actus ab ipso tanquam Eccle-

Ecclesiæ ministro gesti nulli sint, scilicet illi, qui præcise requirunt ad sui efficaciam, ut sint facti à ministro Ecclesiæ ordinato, v. g. jura matrimonium justum præsupponit, quod matrimonium iterum præsupponit benedictionem sacerdotalem, pro quali sane ex dictis non erit habenda benedictio facta ab eo, qui ministerium deseruit, quin potius ipse desertor tanquam falsarij poena arbitraria puniri poterit. Atq; de posteriori hoc asserto equidem nullum est dubium. De priori vero, etsi neminem deprehenderim ex nostratibus, qui id vel affirmet vel neget, gravis tamen ratio dubitandi pro negativa desumi potest exinde, quod nostrates JCTi in materia affini concedant ministro Ecclesiæ deposito potestatem actus sacros, qui sunt ordinis, imprimis autem benedictionem sacerdotalem, efficaciter administrandi, atq; adeo ex Jure Canonico differentiam inter ministrum Ecclesiæ depositum & degradatum applicent etiam ad utrum Consistorium nostrorum. Reink. *de regim. sec. & Eccl. l. 3. cl. 2. cap. 2. n. 15.* Ziegler. *ad Lancelot. l. 1. tit. 20. p. 128.* Schilter. *Instit. Jur. Can. l. 1. tit. 18. §. 14.* Carpzov. *l. 3. Jurispr. Eccles. d. 209. n. 15.* Quod si ergo depositus ob delictum ab officio pastor poterit actus ordinis efficaciter celebrare, multo magis id videtur concedendum pastori, ex justa causa ministerium deserenti; uti etiam JCTi nostrates in terminis, ut ajunt, terminantibus, ita à depositione ad resignationem argumentantur. *vid. Dn. Præsidis dissertat. Lipsens. addit. ad disputat. ult. p. 1265.* Sed duo sunt, quæ adversus istam objectionem urgeri possunt. Initio videri pertinere ad reliquias Papismi incaute translatas in Jurisprudentiam Ecclesiasticam, dum statuitur apud

apud nos etiam, pastorem, modo non sit degradatus, retinere jura ordinis, eaq; efficaciter exercere posse. Nam illa assertio Juris Canonici fundatur in duabus hypothesibus, partim, quod Jus Canonicum statuatur per ordinationem imprimi ordinato characterem indelebilem, donec a Clero iterum solemniter per degradationem fuerit sublatus, partim, quod jus Canonicum admittat ordinationem sine titulo. At vero Ecclesiæ nostræ, ut jam supra vidimus §. 13. illum characteris indelebilitatem non agnoscunt. Neque agnoscunt etiam ordinationes sine titulis. Schilter. *Instit. Jur. Canon. l. 1. tit. 14. §. 5.* Ziegler *de superint. c. 14. §. 2. 3.* quod etiam conforme ostendit esse *Concil. Chalced. cap. 6.* Quare idem *ad Lancel. d. p. 128.* graviter monet, illam Juris Canonici differentiam inter depositum & degradatum non convenire primis Ecclesiæ temporibus, sed etiam per depositionem privilegii & ordinibus sacris exutum quem tum fuisse, utcumque solennes ejusmodi ritus degradationis adhibiti non fuerint. Secundo: Posito etiam, quod Pastor depositus de jure possit actus ordinis efficaciter exercere, non valeret tamen argumentatio ab eo ad illum, qui ministerium deserit, quia adsunt rationes oppositæ. Nam ratio, cur depositus id concedant nostrates, ea est, quod dicant, eum retinere privilegia & jura ordinis, nec transire ad statum seculari; sed deserentem ea amittere pronunciant, quia modo igitur poterit jura ordinis simul amittere & cum efficacia exercere.

§. XXXV.

IX. Non tamen dese-

Positio IX. *Quod si tamen causa desertionis postea cesset,*

set. & deserens vocetur de novo ad ministerium, non prohibe- rentem pro
tur iterum fieri minister Ecclesie. Ratio hujus positionis hiberi iteru
 est, quia desertio non est crimen, neq; deserens, etiam ex fieri mini-
 causa non adeo justa, fit infamis. Multo minus igitur, si strum Ec-
 causa justa desertionis sub fuerit, & illa postea cesset, à su- clesie,
 sciendo ministerio excludetur. Alia quæstio est, an ca-
 sus novæ vocationis facile sit dabilis in nostris Ecclesiis,
 quod vix puto. Ut enim alias rationes jam taceam, ma-
 ximum scrupulum tum motura esset quæstio, an talis mi-
 nister Ecclesie vocatus de novo sit ordinandus, an vero
 sufficiat primæva & pristina ordinatio. Ex principiis Ju-
 ris Canonici sacramentum ordinis haud est iterandum,
 & qui per degradationem privantur isto caractere alias
 indelebili, postea tanquam infames non possunt iterum fi-
 eri clerici. Sed cum hic quoad utramque propositionem
 à Jure Canonico recedant principia Juris Ecclesiastici E-
 vangelici, videtur secundum hæc posteriora dicendum
 esse, quod deserens ministerium Ecclesiasticum & transi-
 ens ad statum aliquem laicum, postea, si de novo ad mi-
 nisterium vocetur, de novo etiam sit ordinandus, utique,
 si ordinationis finis apud nostros etiam est, (uti commu-
 niter docetur *vid. supra §. 32.*) ut ministri Ecclesie per
 eum separentur à Laicis. Sed vereor tamen, ut id fiat, &
 credo, potius sub hoc prætextu, ne per novam ordinati-
 onem ejus, qui semel ministerium deseruit, scandalum
 detur in Ecclesia, vel simili, eos, qui autoritate pollent,
 persvasuros esse vel vocantes, ut a vocatione desistant,
 vel vocatum, ne eam acceptet. Et ita intelligo etiam, tan-
 quam præcautionem, ne hoc dubium oriatur, verba in at-
 testato Consistorii Lipsiensis huic disputationi subjuncto:
und sich darne en er. äret/das er ic. sich auch niema. /s
und ein geistlich Amt wieder bewerben oder dergleichen
 G onneh-

annehmen wolle. Nam si ipso jure excluderetur defertens ministerium ab acceptatione novæ vocationis, non opus fuisset, ut iste, de quo in illo attestato agitur, per stipulationem se ad id obligasset, quamvis non negandum, & super aliis articulis, qui ipso jure sequuntur desertionem, ibi stipulationē factam esse. Illustrantur hætenus dicta ex responso Facultatis Theologicæ Lipsiensis in verbis: daß er das Predigt-Ampt nicht gänglich/sondern nur auf eine Zeit lang/biß er zum Prediger-Dienst geschickter werde/habe verlassen können. Videtur tamen assertioni nostræ ob stare, quod supra §. 22. ex Voetio retulerimus, in Synodo Græningo-Omlandica decretum fuisse, ministerium desertorem muneris alicujus politici aut secularis ambiendi & obtinendi causa, indignum esse, qui ad tale munus promoveretur. Si enim ejusmodi desertor indignus fuit habitus, qui admittatur ad officium politicum, multominus erit dignus, ut vocetur iterum ad munus & ministerium Ecclesiasticum. Sed respondemus 1] non videndum, quid in judicio illo Synodi factum fuerit, sed quid fieri debuerit. 2] Is, qui indignus fuit habitus, deseruit ministerium absque justa causa, nos vero agimus de eo, qui ex justa causa deseruit. 3] Aliud est, aliquem esse indignum, qui non admittatur ad officium, aliud est aliquem propter infamiam ab officio excludi. Nos asserimus, deserentem ob desertionem non fieri infamem, ut excludatur a spe novi officii, non dicimus, esse dignum, ut cessante causa desertionis iterum debeat vocari, aut si iterum petat officium Ecclesiasticum, ut præ aliis vocetur.

§. XXXVI.

Differentiæ juris Eccles. Evangelicorum à ju-
 Quare ex hætenus dictis constat, quod etsi Ecclesiæ nostræ in eo convenient cum Jure Canonico, quod desertionem ordinis Ecclesiastici regulariter habeant pro re illi.

illicita, in plurimis tamen magna & multiplex inter ultra-re Canonice que jura sit differentia. Nam (I) in Ecclesiis nostris de in doctrina fertio ministerii Ecclesiastici non est crimen, nec infamat, presentia. nec punitur; Jure Canonico est crimen infamans & pœnis coercendum (*supra* §. 4. 10. & 25.) (II) Jure Canonico ordo est Sacramentum; Jure Ecclesiarum nostrarum non est. (*supra* §. 6. & 12.) (III) Jure Canonico ordo imprimat characterem indelebilem; moribus nostris minime. (*supra* §. 6. & 13.) (IV) Jure Canonico impositio manuum in ordinatione creditur esse ex præcepto Divino; Jure Ecclesiastico Evangelicorum id non creditur. (*supra* §. 7. & 14.) (V) Jure Canonico licitæ fuerunt renunciationes beneficiorum Ecclesiasticorum salvis juribus ordinis; Jure Ecclesiastico Evangelicorum tales renunciaciones non sunt licitæ, sed renunciatio habetur pro desertore, & amittit omnia privilegia ordinis. (*supra* §. 8. 9. & 33.) (VI) Jure Canonico certæ sunt ac determinatæ causæ, ob quas licita est renunciatio; moribus nostris justæ causæ desertionis relinquendæ sunt pudori & conscientiæ deserentis (*supra* §. 8. & 29.) (VII) Jure Canonico renunciatio vel depositus ab officio potest efficaciter actus sacros exercere; Jure Ecclesiarum nostrarum id fieri non debet. (*supra* d. §. 8. & 34.) (VIII) Jure Canonico soli degradati amittunt jura ordinis, sed tanquam infames, & qui fere à bracho seculari capitaliter puniuntur, non admittuntur ad honores & munera laicorum, tantum abest, ut iterum Clerici fieri & de novo ordinari possint; sed moribus nostris desertentes ministerium Ecclesiasticum amittunt quidem, perinde ac degradati, jura ordinis, sed tamen pro infamibus non habentur, nec ipsi tanquam simpliciter inhabiles ad munus Ecclesiasticum reputantur. (*supra* §. 34. 35.)

Praxis Ec- Nil ergo restat, quam ut haecenus demonstrata illustre-
clesiarum, mus exemplis quibusdam, ut eò melius praxis ecclesiarum
nostrarum nostrarum inde cognosci, ac cum positionibus nostris con-
in exem- ferri possit. Non vero sunt multa exempla desertionis talis,
plis quibus quia scilicet causæ impulsivæ, quæ ministros Ecclesiæ ad de-
dam osten- sertionem movent, sunt rariores. Neque tamen nulla dan-
sa. tur. Sic subjunctum responsum Facultatis Theologiæ Lipsi-
ensis & attestatum Consistorii docent, ministrum quendam
Ecclesiæ in usum militiæ ordinatum, deseruisse munus Eccle-
siasticum sub prætextu, quod non satis aptus & eruditus sit
ad id exercendum, & quod sponsalia contraxerit cum vidua,
quæ tamen oeconomiam suam sine damno dimittere & ca-
stra sequi nec posset nec vellet; Hanc vero desertionem esse
non omnino approbatam, neque tamen improbatam fuisse
à prælaudata Facultate Theologica, imo Consistorium Eccle-
siasticum ipsi insuper attestatum de dimissione honesta de-
disse, ut possit deserens recipi in societatem braxatorum.
Ita notorium est, hic Halæ ante aliquot annos ministrum
Ecclesiæ sub prætextu, quod non possit sine doloribus & læ-
sione capitis ac memoriæ audire musicam organorum Eccle-
siasticorum, & vocem populi cantantis, aiiiisque similibus,
deseruisse ministerium, atque transiisse in statum politicum,
ac suscepisse munus præfecturæ, adeo id non ægre ferenti-
bus Patronis Ecclesiæ & Consistorio Ecclesiastico, ut potius
non contemnenda pecuniæ summa ei ad facilitandam deser-
tionem data sit à Patronis, ne videlicet alias ipsi cogere-
ntur pastorem & substitutum majoribus impensis alere. Succur-
rit & tertius casus ministri ordinati & substituti patri suo, qui
propter cæcitatem non poterat officio suo plene satisfacere.
Postquam filius per multos annos officio hoc substitutionis
esset functus, & patre mortuo de successione ageretur, adeo
noluit inter candidatos competitores comparere. ut potius
ipse successorem declinaret, asserens, se majorem inclinationem sentire ad sta-
tus laicos, quam ad clericalem, seque suscepisse substitutionem ex pietate erga
patrem, quo mortuo satis se fecisse officio amoris filialis &c. Ergo dimis-
sus est, quantum nobis constat, absq; nota, & adhuc in statu laico vivit.

F I N I S.

APPENDIX I.

Responsum Facultatis Theologiae Lipsien-
sis super casu desertionis ministerii Ecclesiastici.

U. S. G. Z. Wohl- Ehrw. Großachtb. und
Hochgelahrter etc. etc.

Uns hat derselbe sub dato Penitz d. 14. Decembr. dieses zu Ende lauffenden 1704ten Jahres nachfolgende Speciem facti vorgeleget.

Es ist M. J. E. K. eines Priesters Sohn in seiner anvertrauten inspection vor einigen Jahren zu einem Feldprediger unter S. K. M. in P. und C. D. z. S. Armee vociret und nach erhaltener Vocation ordiniret worden/hat auch solches Ampt bis hieher bey gedachter Armee verwaitet; Es hat sich aber bey diesem seinem Amte zugetragen/das als er ohngefehr vor 2. Jahren gen Thoren in Preußen ins Quartier kommen/er mit einer Witwen/ehriches Namens/guter Mittel und Nahrung/welche sie unter andern von ihrem Brauhofe hat/daselbsten in Bekandschaft gerathen/endlich gar sich ehelichen verlobet/zu welcher Verlobung auch seine noch lebende Eltern ihren consens gegeben/worauf er von gedachter Witwen nicht nur in jüngster Schwedischer Belagerung/sondern auch nachgehends viele Gut- und Wohlthaten gehoffen. Diweil aber bey so lange ausgefester Vollziehung seiner Ehegelöbniß er bey seiner Verlobten/wie auch andern in Verdacht gerathen wollen/als wolte er seine Versprechung nicht halten/über dieses auch durch Verführung des leidigen Teuffels leichte geschehen könnte/das entweder auf seiner oder ihrer Seiten etwas begangen werden möchte/das ihnen nicht gut seyn würde/so hat er bey sich beschloffen/alles besorgende Uergerniß

G 3

zuver-

zuvermeyden ohne fernern Aufenthalt dieses Ehe-Gelohnuß vermittelst Prieſterl. Copulation zu vollziehen/ zu dem Ende er M. J. E. K. auch von ſeinem biſherigen Feld-Prediger Amte abgedancket/ indem ſeine Verlobte ihrer Haußhaltung und Nahrung nicht laſſen wollen noch können/ und im Gegentheile mit ihm zu ſe. de zu ziehen ſich weigerte/ unter andern auch ihres Kindes halber/ ſo ſie in voriger Ehe gezeuget/ inmaſſendadurch ſie ſich und daſſelbe um das Recht und Freyheit/ dieſe gewiſſe und ſichere Nahrung zutreiben/ vermöge der Statuten daſelbſt bringen würde/ und den Einſchluß gefaſet/ der Oeconomia abzuwarten/ Gott im Haußweſen zu dienen/ und ſich davon zu nehmen. Es will aber numehro wegen mehr gedachten M. J. E. K. gefragt werden: Ob er *Salva conscientia* dieſes thun/ ſein biſheriges/ und das Predigt-Amte gänzlich verlaſſen/ und in einen andern Stand ſich begeben könne/ weil er einmahl von Gott zu ſolchem Amte vociret und gewidmet wäre/ dahero unter dieſen zu ze. len ſeyn würde/ welche die Hand an den Pflug ge. leget Luc. IX. v. 62. und ſo weiter. Worgegen aber M. J. E. K. einwender) Er könnte ſeinem Gott in dem Hauß-Stande eben ſo wohl/ und vielleicht noch beſſer/ als im Predigt-Amte dienen/ angeſehen er von Natur zur Haußhaltung mehr Inclination und nebt dieſer zum Studio Juridico jederzeit gehabt/ als zum Studio Theologico, welches er nur in regard ſeiner Eltern auff der Univerſitar gerrieben/ dahero er bekennen müſte/ daß ſeine Studia nicht ſo/ wie ſie zum Predigt-Amte erfordert würden/ beſchaffen wären/ ſintemahl bey ſeinem biſherigen Feld-Prediger-Dienſt er mehr als zu wohl in der That empfunden/ woran es ihm gefehlet habe/ wie denn auch Breſſerus, deſſen Worte

Worte der seel. D. Danhauer in seiner Theologia Conscient. P. I. S. 2. S. 22. anführe und lobe / in solchen Fällen einem / der zum Predigt-Amte nicht geschickt sey / wenn er sich allbereit dazubestellen lassen / den Rath gäbe / daß er solches resigniren solle. Dannenhero er 2) diese Gelegenheit und Heyrath vor eine sonderbahre Schickung Gottes erkennen müste / weil ihn Gott vielleicht tüchtiger fände / ihm im Haus-Stande mit mehrern Tugenden zu dienen / welche er auch nicht wohl ausschlagen könnte. 3) wäre er durch Verlöbniß also gebunden / das er selbiges nicht mit guten Gewissen ledig werden könnte. Wenn er nun sein Predigt-Amte dazu er doch sich / wie gedacht / nicht satfam geschickt befände / behalten soire / müste er jenes brechen / angesehen seine Verlobte unmöglich aus Eingangs besagter Ursache ihre Nahrung verlassen / und mit ihm zu Felde ziehen könnte. Befände also seinen Gedanken nach in seinem Gewissen sich mehr verbunden sein Amte zu verlassen / als die Ehe-Verlöbniß zu hinterziehen. 4) Wüßte man wohl ehe / daß Feld-Prediger / die vielleicht zu solchem Amte geschickter als er gewesen / wenn die Völder abgedanket worden / und sie also keine Dienste mehr gehabt / solche und andere Nahrung ergreifen müssen.

Über diesen Casum, und ob angeführte rationes sufficient seyn / daß M. J. E. K. sein bisherig Predigt-Amte gänzlich verlassen / und Salva conscientia in einen andern Stand sich begeben könne / verlangen Ew. Wohl-Ehrwürden an er Theologisches Gutachten zu Ihrer Information cum rationibus decidendi & dubitandi Jhr zuertheilen.

Wir praesupponiren hier vor allen Dingen / daß M. J. E. K. von seinem bisherigem Feld-Prediger Amte allbereit abgedanket / und solches nicht so wohl aus fleischlichen

lichem Absehen auf seine zeitliche Fortun, die er durch die vorhabende Heyrath mit einer reichen und wohlbegüterten Wittbe zu E. oren in Zukunfft sich machen kan/ auch nicht aus Zaghaftigkeit und Misstrauen zu GOTT / als werde er ihm nicht in dem einmal übernommenen Geistlichen Amte beystehen / oder Faulheit oder Begierde nur in der Welt gute und gemächliche Tage zu haben/ wobey er sich nächst andächtigem Gebeth in seinem Herzen in dem Gewissen vor GOTT wohl zu prüffen / damit er nicht einsten bey unglücklichen Zufällen und übereigerathener Ehe darüber in schwere Versuchung fallen möge / sondern vielmehr aus gründlichem Erkantniß seines Unvermögens / und daß er sich zum Heil. Predigt-Amte nicht sonderlich geschickt befindet / und viel besser GOTT und seinem Nächsten in einem andern Stande zu dienen vermeynet / gethan. Bey so gestalten Sachen/ davon ihm sein eigen Gewissen am besten Zeugniß geben wird/ halten wir zwar nicht davor / daß er das Predigt-Amte gänglich / sondern nur auf eine zeitlang habe verlassen / und in einen andern Stand sich begeben können/ bis ihm GOTT vielleicht nach gethaner herzl. Buße und Bereuung seiner unbesonnenen Ubereyhung durchs Gebeth/ fleißiges Studiren und mediciren / wie auch durch allerhand Tentationes in seinem künftigen Ehe- und Haushaltungs-Stande zu einem Prediger-Dienste wird geschickter gemacht haben/ als er bishero gewesen. Sollte es aber GOTT nicht gefallen/ ihm ein mehreres und größeres Talent, als er vorizo bey sich befindet / zu verleihen/ noch ihn weiter / nachdem er albereit den Feld-Prediger-Dienst verlassen / in seinen Geistl. Weinberg zuberuffen/ so kan er alsdenn mit gutem Gewissen in dem Zustande/ darein er sich durch die Heyrath begeben / verbleiben.
Denn

Denn ob er zwar / vielleicht per errorem vocantium, aus
 Götlichem Verhängniß / schon einmahl zum Prediger-
 Amt vociret / und / wie es vor Menschlichen Augen das
 Ansehen hat / hierzu gewidmet worden / und also unter
 diejenigen konte gezeuget werden / welche die Hand an den
 Pflug geleyet / und wieder zurück gesehen / Luc. IX. v. 62.
 Dennoch aber und dieweil das Predigt-Amt ein sehr
 schweres und hochwichtiges Amt ist / wozu nicht nur der
 Beruff Hebr. V. v. 4. sondern auch die Salbung / die sonst
 allen Christen ge-ein ist / 1. Joh. II. v. 27. gehöret / und
 nicht ein jedweder / sondern nur derjenige hierzu tüchtig /
 dem Gott so viel Erkantniß des Heils gegeben / daß er
 auch den Weg dazu aus Gottes Wort andern zeigen kan /
 der auch so viel Gaben empfangen / dasselbige weißlich
 und deutlich zu verrichten / nechst dem einen Herrlichen
 Willen hat in seinem ganzen Leben GOTT treulich zu
 dienen / (dergleichen so gar von jedem Christen wieder-
 umb erfordert wird) folglich auch in dem Amte alle schul-
 dige Treue anzuwenden: Und aber M. J. E. K. solche Er-
 kantniß und Gaben bey sich nicht befindet / indem er sei-
 nem eigenem Geständniß nach von Natur zur Haus-
 haltung und hiernächst zu Studio Juridico jederzeit mehr
 Inclination als zum Studio Theologico gehabt / welches er
 nur in regard seiner Eltern auf der Universität getrieben /
 und dannhero bekennen muß / daß seine studia nicht so /
 wie sie zum Predigt-Amt erfordert würden / beschaffen
 wären / sintemahl bey seinem bisherigen Feld-Prediger-
 Dienste er mehr als zu wohl in der That erfahren / wo-
 ran es ihm gefehlet habe. So kann er sich umb so viel
 desto mehr wegen der gemachten Gewissens-Scrupel in
 seinem Herzen beruhigen / zumahl da noch andere gott-
 selige Lehrer unferey Kirchen in solchem Falle einem der
 zum

zum Predigt-Amte nicht geschickt ist / wenn er sich allbereit dazu bestellen lassen / den Rath geben / daß er solches resigniren solle. Und wenn nun dieses alles dermassen seine gute Richtigkeit hat / so mögen auch die übrigen von M.J.E.K selbst angeführten rationes in so weit gelten / v.g. daß er 1.) Diese Gelegenheit und Heyrath vor eine sonderbare Schickung Gottes erkennen müste / als der ihn tüchtiger befinden möchte / ihm im Hausstande mit mehrern Nutzen / als im Predigt-Amte zu dienen / welche Gelegenheit er demnach auch nicht wohl hätte ausschlagen können. 2.) Durch sein Verlöbniß also gebunden sey / daß er sich hievon mit guten Gewissen nicht entledigen könnte / noch seine Verlobte aus Eingangs besagter Ursache ihre Nahrung verlassen / und mit ihm zu Felde ziehen wolte / 3.) sich dannhero in seinem Gewissen mehr verbunden befände / sein Amt / dazu er sich nicht sattfam geschickt befände / nicht ferner zu verwalten / als die Ehe-Verlobung zu hinterziehen / auch 4.) wolte ehe Feld-Prediger / wenn die Völker abgedanket worden / und sie also keine Dienste mehr gehabt / solche und andere Nahrung ergreifen müssen.

Über welches alles Ew. Wohl-Ehrwürden wir hiermit auf Begehren Unsere Meynung haben entdecken sollen. Urkundlich ist solches mit Unserm Inseigel bekräftiget worden. Leipzig den 22. Dec. 1704.

Verharren im übrigen nächst Empfehlung
Göttlicher Gnaden-Beschirmung
Eu. Wohl-Ehrwürden / Unsers Freund-Brüderl.
Amts-Bruders

Gebeth- und Dienstwilligste
Decanus, Senior, und andere Doctores
der Theologischen Facultät auf
der Universität Leipzig.

II. Atte-

Attestatum Consistorii Lipsiensis

in eadem causâ.

Wir die Verordnete des Chur- und Fürstl. Sächsl. Consistorii allhier/ Urkunden hiermit/ was maßen uns M. J. E. K. zuerkennen gegeben/ welcher gestalt er zwar vor 3. Jahren zum Feld-Prediger bey S. K. M. in P. u. C. D. 3. S. U. N. H. Miliz beruffen/ und nachdem er solches Amt angenommen/ den 3. Julii ermeldten Jahres auf Un-ere Anordnung in der Kirchen zu St. Nicolai hiesiges Orths Christl. und Apostolischer Weise ordiniret worden/ nach der Zeit aber/ und da er bey wehrenden Feldzügen den bey seiner Ordination versprochenen Fleiß in Fortsetzung des Studii Theologici nicht praktiren können/ daß er ein solch geistl. Amt zu bekleiden nicht gnugsam qualificiret sey/ bey sich befunden/ dannenhero dasselbe nach gepflogener communication mit unterschiedenen Theologis und auf derselben Gutbefinden bey dem ihm anvertrauten Regimente resigniret/ ein ander Vitæ genus erwöhlet/ und sich in die Bruderschaft der Brauer in der Stadt Thoren zu begeben entschlossen/ auch zu solchem Ende mit eines Brauers nachgelassener Wittib sich verlobet: Es wolte aber ermeldte Bruderschaft der Brauer ihn eher nicht aufnehmen/ biß daß er ein Attestat. daß er aus dem geistl. Stande/ in welchem er bishero gelebet/ jedoch ohne einige von ihm begangene Ubelthat/ und bloß auf sein bittliches Ansuchen/ wieder gelassen worden sey/ vorgeleget/ und darneben gebeten/ ihm mit dergleichen Zeugniß zu Beförderung seiner Wohlfahrt an die Hand zu gehen. Wenn denn obbesagter M. K. das wegen seiner Ordination ihm vormahls von Uns ertheil.

60 DISS. JUR. DE DESERT. ORDINIS ECCLESIASTICI.
ertheilte Testimonium in Originali wieder zuruck gegeben/
und sich darneben erkläret / daß er sich aller Priesterl.
Immunitäten und Freyzeiten / welche er durch angeregte
Ordination erlanget / wieder begeben haben / hinfür so sich
ferner nicht als eine geistliche / sondern weltliche Person
aufführen / sich auch niemahls umb ein geistlich Amt wie-
der bewerben / oder dergl. annehmen wolle; Als haben
Wir seinem Suchen statt gegeben / und ihme hierüber die-
ses Attestat unter des Consistorii Insiegel ertheuet. So
geschehen Leipzig den 23. Sept. 1705.

(L. S.)

Daniel Peterman / Proto-Notarius.

COROLLARIUM.

Dividi potest desertio ordinis Ecclesiastici in
necessariam & voluntariam. De voluntaria egimus
in disputatione. Necessariam suppeditat respon-
sum præcedens Theologicum, in Pastoribus castra
sequentibus, si pax fiat, & ipsi non vocentur ad a-
liud munus Ecclesiasticum. Quæ species peculi-
arem dispectionem meretur.



ULB Halle

3

005 304 830





Cr. 17. num. 15. 10

Q. D. B. V. 1707 29ⁿ

SERTATIO INAUGURALIS JURIDICA

De

ESERTIONE
ORDINIS ECCLE-
SIASTICI,

quam

LECTORE MAGNIFICENTISSIMO
RENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENB.
DUCATVS MAGDEB. GVBERNATORE, &c. &c. &c.

P R Æ S I D E

CHRISTIANO THOMASIO,
ISSIMI AC POTENTISSIMI REGIS BORUSSIE
SILIARIO, PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO,
AC FACULT. JURIDICÆ h. c. DECANO,

IN ALMA FRIDERICIANA,
P R O L I C E N T I A
os in utroque Jure honores & Privilegia

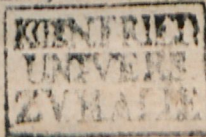
rite capeffendi,

IN AUDITORIO MAJORI

Octobr. Anni MDCCVII. horis ante - & pomeridianis
Publico Eruditorum Examine subjicit

ION FRIDERICUS PACKBUSCH,
LIPSIENSIS.

CHRISTOPH. ANDR. ZEITLERI, Acad. Typogr.



296

8/2

